fossekallen
7/88

Ambassadør for norsk vannkraft

How God must have loved those norwegians — that he gave them all that energi. Hvor må Gud ha elsket nordmennene — at han ga dem så meget energi. Dette er gjennomgangstema i en film som Eksportrådet lanserer Norge med for tiden.

Og i forhold til folketall og geografi er vi virkelig begunstiget med kraftkilder her til lands. Vi har olje og gass, og i Svea-gruven på Svalbard ligger Nord-Europas antakelig rikeste kull-forekomster nesten urørt. Vi har bølger og vind. Men først og fremst har vi vannkraft.

Vannkraftens mange fortrinn er velkjent for Fossekallens lesere. Imidlertid har den én klar ulempe — den er ikke lett å dele med andre. Riktignok har kraftutvekslingen mellom de nordiske land vært livlig i de senere år. Men det er langs fjernere kyster behovet for kraft nå er størst.

Vår egen vannkraft må vi regne med å nyttiggjøre oss innenfor det nordiske energisystem. Det vi imidlertid kan tilby verdensmarkedet, er kunnskapen om hvordan kreftene i vannet kan temmes og brukes.

For å markedsføre og selge dette produktet, ble selskapet Norpower nylig etablert. Bak Norpower står Statkraft, Hafslund Engineering, Oslo Lysverker, Ingeniør A.B. Berdal, Nybro-Bjerck, Sivilingeniør Elliot Strømme og Ingeniør Chr.F. Grøner. Faglig sett kan dette neppe gå galt.

Men markedsføring og suksess på det internasjonale marked krever langt mer enn faglig tyngde, det viser seg gang på gang. Derfor er det all mulig grunn til å krysse fingrene for den nytilsatte administrerende direktør i Norpower, Kristofer Storruste. Som ambassadør for norsk vannkraft har han tatt på seg en meget viktig oppgave.

Mette Kjeldsberg

Redaksjonsråd

For ledelsen:
Vidar Bern
Hallvard Holen
Olav Molvær

For de ansatte:

Andreas Bakkerud (AF)

Karin Janson
(Arbeidsmandsforbundet)

Kjell Arne Bursvik (NEKF)

Siv Westvik (NTL)

Redaksjon

Redaktør: Cand.philol. Mette Kjeldsberg
Sekretær: Aud Berg
Postadresse: Fossekallen
Postboks 5091 Maj,
0301 Oslo 3
Gateadresse: Slemdalsvn. 37
Telefon: (02) 46 70 70

34. årgang — opplag 9 200

Utforming og trykk
Centraltrykkeriet Østerås A.s

Redaksjonen avsluttet mandag 15. august.

Omslagsbilde: I noen hektiske uker i sommer var Sognefjorden åsted for utprøving av en ny, norsk radar. Nok en gang viste Statkrafts ledningsmannskaper seg nyttige i vitenskapens tjeneste. Fossekallen fulgte Steffen Kvarekvål og hans medarbeidere på deres radartokt med en fjordspennvogn. Foto: Svein Erik Dahl/Samfoto.

INNHOLD

fossekallen
7/88

Som én stor familie

Brakkeliv med utsyn over bre og fjell er bedre enn kontortilværelse i Gaupne. Det mener Solveig Evensen og Svanhild Prestegård som jobber ved Styggvassdammen. Fossekallen har denne gang besøkt Jostedals-anlegget. En tur innom Breheim-verkene ble det også tid til.

SIDE 4

På radartokt med Fjordspennvogn

Høyt henger de og blide er de. Bak dem glitrer vestlandsfjellene og under dem Sognefjorden. Alt i orden, signaliserer ledningsmester Steffen Kvarekvål til karene sine. I juli i år ble «Sognefjordgondolen» tatt i bruk for første gang på fem år. Ikke for å teste fjordspennet, men en ny norsk radar.

SIDE 18

Ekstatisk i Jostedal kraftstasjon

Søndag 29. mai i år var det ekstatisk i den halvferdige Jostedal kraftstasjon — 1200 meter inne i Sognefjellene. Da fylte 150 sangere den ennå grove fjellhallen med de lifligste toner. Som konsertsal viste Jostedal kraftverk seg fullt på høyde med Kölnerdomen. Dirigenten Bjarne Øren hadde aldri hørt maken til klang

SIDE 24

Historisk transport

Det var en forunderlig fremtoning som natt til 21. juni i år møysommelig rullet på vegen fra Vadsø til Varangerbotn. På en tilhenger med 160 hjul foregikk en historisk transport. For aldri før har dette vegdekket måttet tåle en slik last. Totalvekten for transporten ble oppgitt til vel 300 tonn.

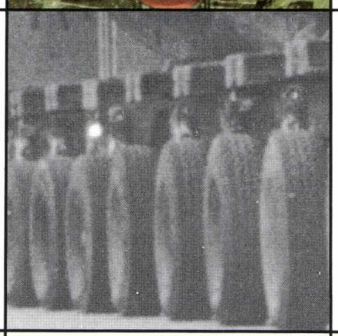

SIDE 32

Nore får hovedrollen

Et «proff-lag» skal sikre Statkraft den plassen i Norgeshistorien som bedriften fortjener. Arbeidet startet for fullt 1. august i år, og skal foreløpig gå frem til 1992. Første bind av Statkraft-historien vil dreie seg om perioden 1872—1947.

SIDE 37

Statkraft

Fossekallen eies og finansieres av Statskraftverkene. Utgivelsen av tidsskriftet forestås av administrerende direktør, Gunnar Vatten.

Synspunkter i artikler og innlegg står for forfatterens egen regning, og representerer ikke nødvendigvis etatens syn.

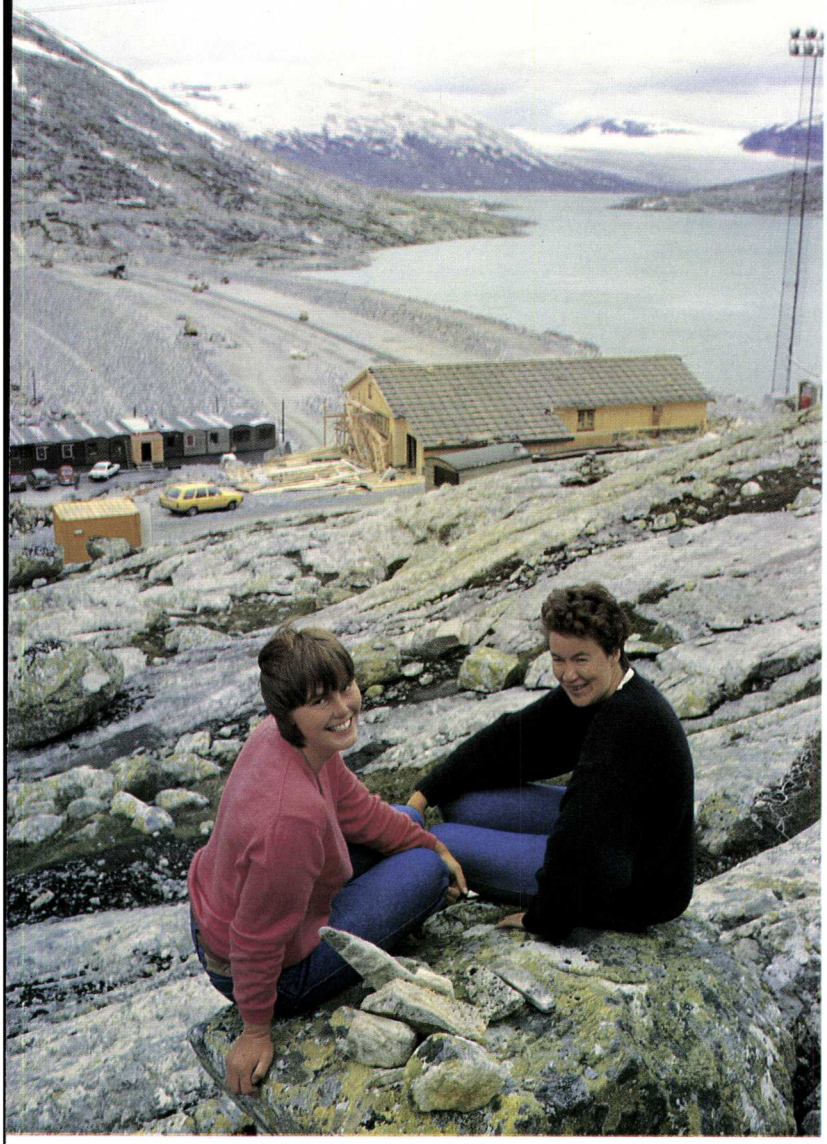

—Det er mye morsommere å jobbe ved Styggvassdammen enn ved administrasjonen i Gaupne. Her er vi som en stor familie, sier Solveig Evensen og Svanhild M. Prestegård.

Jentene stortrives på Styggvassdammen:

SOM ÉN STOR FAMILIE

På Styggvassdammen:

Tine Faltin
Svein Erik Dahl/Samfoto

Nei, vi blir ikke lei av steinrøysa! Da vi kom tilbake til Styggvassdammen etter å ha jobbet hele vinteren i Gaupne, var det som å komme hjem.

Solveig Evensen og Svanhild M. Prestegård er ikke i tvil. Brakkelivet med utsyn over bre og fjell er bedre enn kontortilværelsen de frister hver vinter ved anleggsadministrasjonen i Gaupne.

Ved steinbruddet er aktiviteten stor. To hjullastere og en håndfull trucker går i skyttelfart mellom steinbruddet og dammen.

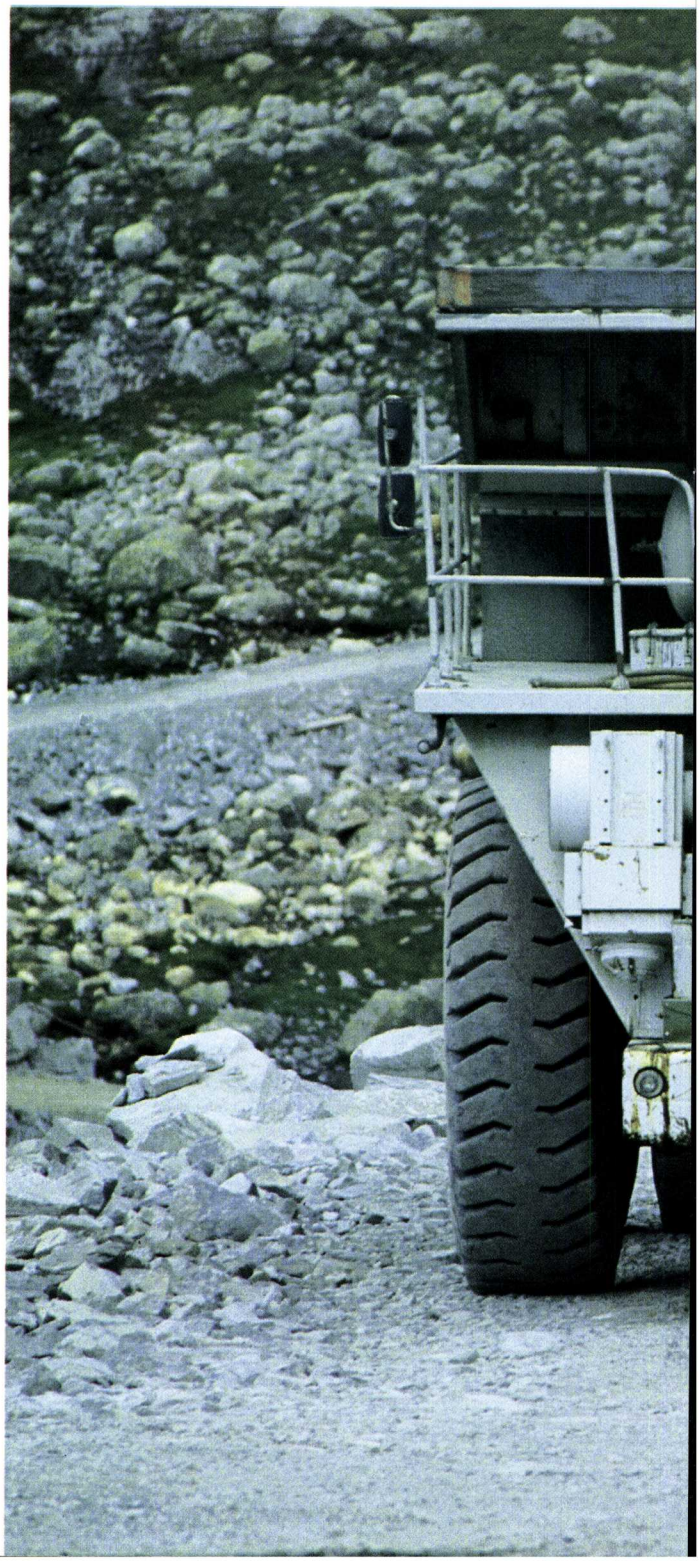

—Det er stivere der nede, vi kommer ikke hverandre så nær. Sier de og spruter ut i latter når vi ber dem utdype hva de mener med «nær». —Neida, vi er ikke her for å finne oss kjærester. Det er miljøet vi liker. Her har vi hyggelige kolleger, fin natur og variasjon i arbeidet.

Holder oversikt

Solveig og Svanhild er anleggets ansikt utad. Smilende tar de imot telefoner, og de gir seg som regel ikke før de har funnet den det spørres etter. —Etter hvert har vi fått rutine i å holde øye med hvor folk tar veien, sier Solveig.

Utenom sentralbordet gjør jentene alt fra å koke kaffe til å kjøre lønnings-

Styggvassdammen øverst i Jostedalen skyter i været. Her er det brukt mindre penger enn budsjettert, og arbeidet ligger tidsmessig i rute.

Reidun Kreken har sommerjobb på anlegget. Her får hun innføring i sentralbordet av veteranen Solveig Evensen.

rutiner på EDB. —Anleggslivet er topp, sier de, og lurer på hvorfor ikke flere jenter lar seg friste. —Det eneste som kreves er godt humør, arbeidslyst og at man tåler litt grovt snakk innimellom.

—Men hvorfor bare *snakke* om livet ved dammen? Bli heller med på en tur og se selv, sier Svanhild. Dermed bærer det ned bakkene mot steinbruddet, hvor hjullastere og trucker går i skyttelfart til dammen med fylling. Både de to 91 tonns hjullasterne og de fem 85 tonns truckene går i to skift. Det er nødvendig skal man klare det oppsatte mål: Å fylle to millioner kubikk stein på dammen før sesongens slutt.

Solveig og Svanhild ser ut som teskjekjerringer der de hopper ut av bilen foran alt maskineriet ved dammen. Ved asfaltkjernen vinker kontrollør Terje Velta på dem.

—1171, sier han og jentene smiler inneforstått. De vet at han snakker om høyden på asfaltkjernen. De vet også

hvor høy kjernen bør bli før mannskapene pakker sammen for i år. —1188, kommer det kjapt fra Svanhild. Hun kunne uten tvil gjort det skarpt i «Styggvassdammen kvitt eller dobbelt». Hadde en slik konkurranse eksistert.

Dammens hjerte

—Det er jevnere kvalitet på asfalten her enn på Storevatn, rapporterer Velta, som følger arbeidene med falkeblikk. Asfaltkjernen er da også dammens «hjerte». Det er den som bestemmer fremdriften ved anlegget. —Målet er å legge 1,25 meter ny asfalt til kjernen hver uke, og det ser vi ut til å klare, sier Velta. —På gode dager legges to lag, det vil si 40 centimeter i høyden langs hele den 700 meter lange dammen. Da jobbes det hardt! Alt i alt skal det legges 18 000 kubikkmeter asfalt på kjernen før den er ferdig.

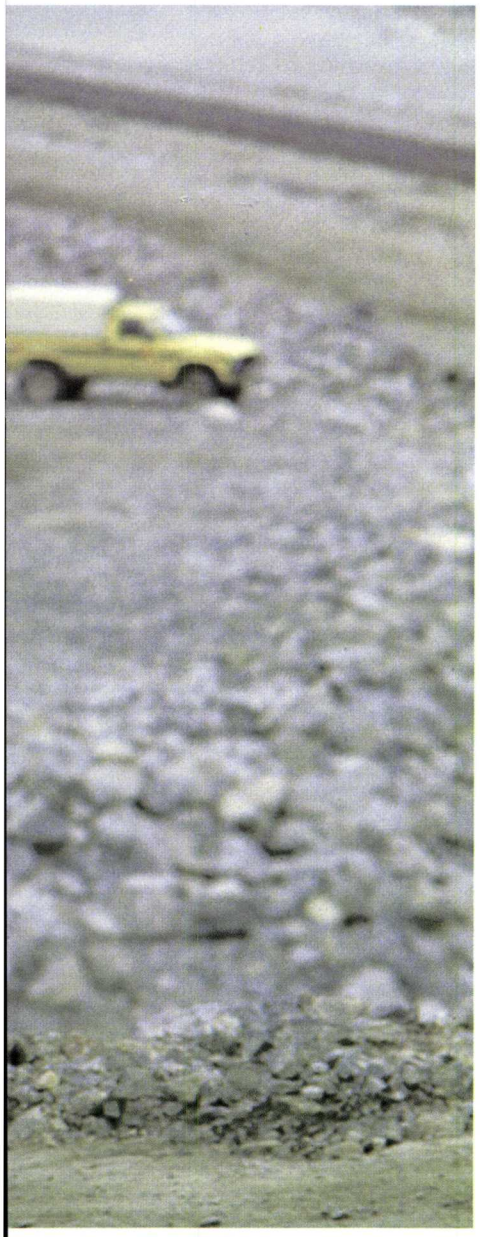

Asfaltkjernen er «hjertet» i Styggvassdammen. Det er den som bestemmer fremdriften ved anlegget. Hver uke vokser kjernen med 1,25 meter. I alt skal det legges 18 000 kubikkmeter asfalt før kjernen er ferdig.

Løperjenter

Fra toppen av dammen ser vi ned på boligbrakkene, messa og de nye lekkasjemålehusene. Jentene tilbyr en sveip innom, men ombestemmer seg plutselig. —Kaffe, sier Solveig. —Vi har jo besøk i dag.

Dermed bærer det opp bakkene igjen, bilen byttes ut med varebil og jentene forsvinner med et motorbrøl. Fem minutter senere er de tilbake med snitter og kaffekanner. Fra spiserommet, hvor det knitrer i matpapir, og spekepølse er det mest avanserte på brødskiva, følges snittene av lange blikk.

—Vi trives godt i mannsmiljøet, sier Solveig og Svanhild. Avdelingsleder Arnfinn Erlien har på sin side ikke noe imot kvinneinnslaget.

På fem minutter har Solveig og Svanhild gjort møterommet atskillige hakk hyggeligere. Bordet er tørket av, snittene satt innbydende frem og de messingfargede kaffekannene pent gruppert. Det er klart for anleggsledermøte ved Styggvatn.

Å protestere mot denne type «jentearbeid» faller verken Solveig eller Svanhild inn. —Blir vi lei av å hente mat eller fly ærender, skal vi nok si i fra, ler

de. Men legger i neste øyeblikk til: Kaffekokingen synes vi gutta kunne ta mer del i. Det er tross alt ingen selvfølge at vi gjør det.

Lunsj ved telefonrøret

Svanhild og Solveig har som regel så mye å gjøre at de foretrekker å spise lunsj inne hos «seg selv», i nærheten av sentralbordet. I dag er det ekstra trangt om saligheten på det smale kontoret. Den 18 år gamle Reidun Kreken har tatt plass foran det glødende telefonbordet, og hun har sin fulle hyre med å lære seg navn. Hvordan Svanhild og Solveig klarer å huske hvem som er hvem og hvem som er hvor, er for henne et mysterium.

Mellom brødskivene tar jentene en prøvetelefonrunde for å demonstrere teknikken, og Reidun får samtidig en rask innføring i «bedriftskulturen». —Kom her, så skal du få bank, roper Svanhild barskt, og får umiddelbart en dose vennskapelige trusler servert fra den andre enden av tråden. —Ikke noe å bli skremt av, sier hun henvendt til Reidun, som må medgi at tonen på sommer-arbeidsplassen ser ut til å være litt annerledes enn på handelsskolen i Sogndal, der hun ellers holder til.

—Det går bra, sier Solveig. —Vi har i allfall klart oss bra både Svanhild og jeg. På Styggvassdammen er vi som én stor familie.

—Voor er Styggvasshytta, spør tre nederlandske fotturister. Og får en utførlig orientering av informasjonsmedarbeider Per Joranger om hvorfor hytta har måttet vike plass for Jostedal-anlegget.

I mål med stil

Vi får en tøff innspurt, men her blir ingen villmannskjøring mot slutten. Styggvassdammen skal gjennomføres med stil! Sier avdelingsleder Arnfinn Erlien og smiler seierssikkert. Vanskene i startfasen da alt skulle dras i gang, er snart bare et blekt minne. Selv om daglige, mer eller mindre arbeidskrevende problemer finnes bak fasaden, er det alt i alt et velsmurt maskineri som møter besøkende ved anlegget øverst i Jostedalen.

Erlien har god grunn til å smile. Han bruker mindre penger enn budsjettert og ligger tidsmessig godt i rute.

—Her er mye gjort, sier han og ramser opp: Damfoten er rensket, betongsokkel er støpt i hele dammens lengde (900 meter), fjellet under dammen er tettet gjennom et omfattende injeseringsarbeid, et arbeid som ble holdt igang også gjennom vinteren 1987 ved hjelp av et 30 meter langt telt. Lekkasjemålingsanlegg med to lekkasjemålehus står så godt som ferdig og damfyllingen er godt i gjenge.

To millioner kubikk

—Når vi avslutter fyllingen i høst, vil vi ha lagt på rundt to millioner kubikk stein. Da gjenstår det bare en halv million kubikk til avslutningssesongen, sier han. Statkraft utfører all støttefylling, mens entreprenører har ansvar for sonene rundt den halvmeter brede asfaltkjernen. Tilsammen utgjør arbeidet med asfaltkjernen, filtersonen og overgangssonen en jobb til rundt 37 millioner kroner (eksklusiv merverdiavgift), fordelt på entreprenørene Korsbrekke og Lorck (Kolo) A/S og Brødrene Flatebø. Etter hvert som den 60 meter høye dammen vokser og blir smalere, blir Statkraft-jobben mindre.

—Neste sesong vil innfyllingsjobben vesentlig bli i entreprenørsonene. Da blir det stort sett administrasjon og byggeledelse for vårt vedkommende, sier Erlien.

Ett av Erliens problemer under Fossekallens besøk var den sterke snøsmeltingen. Vannet steg raskere enn asfaltkjernen.

—Etter prognosen skulle det ta ett og et halvt år å fylle magasinet, men her skjer det med rekordfart. Antakelig blir vi nødt til å åpne omløpstunnelen som vi stengte i mai, sier han.

Avdelingsleder Arnfinn Erlien kan ønske velkommen til et velsmurt maskineri ved Styggvassdammen, hvor rundt 100 mann nå er i arbeid.

Tøff tunnel-jobb

Vi har en tøff tunnel-jobb her ved Styggevatn. Noen forsinkelser er det blitt underveis, men alt i alt må vi si oss relativt fornøyd. Slik oppsummerer avdelingsleder Eiler Villmones fremdriften på tunnelsiden ved dammen øverst i Jostedalen.

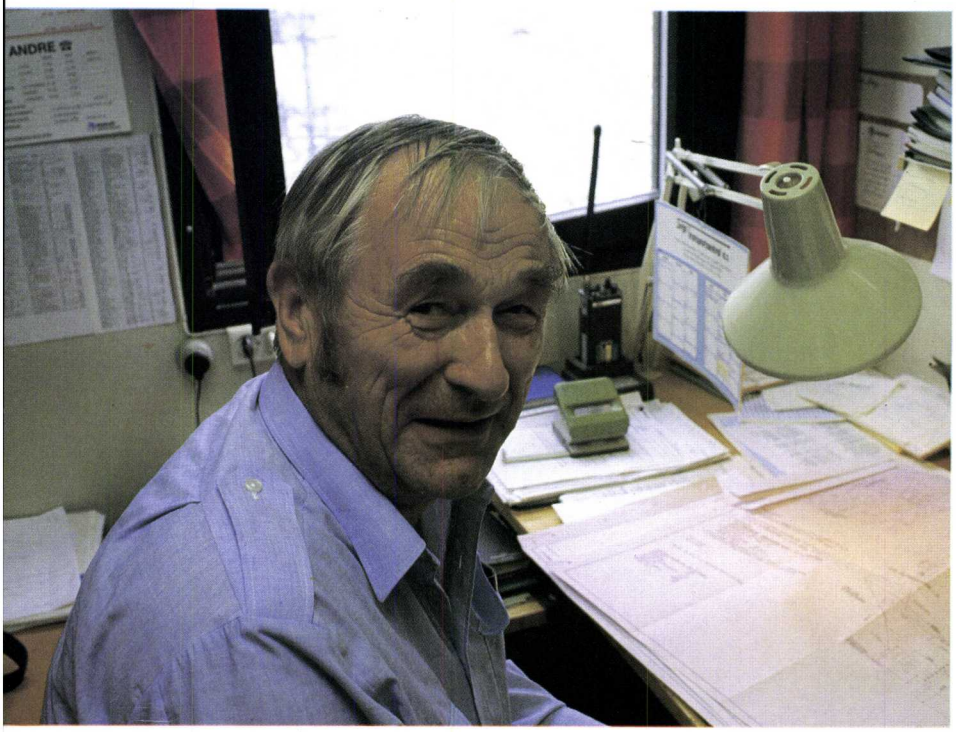

Avdelingsleder Eiler Villmones legger ikke skjul på at arbeidene med den 960 meter lange tunnelen mellom Austdalsvatnet og Styggevatnet har vært tøffere enn ventet.

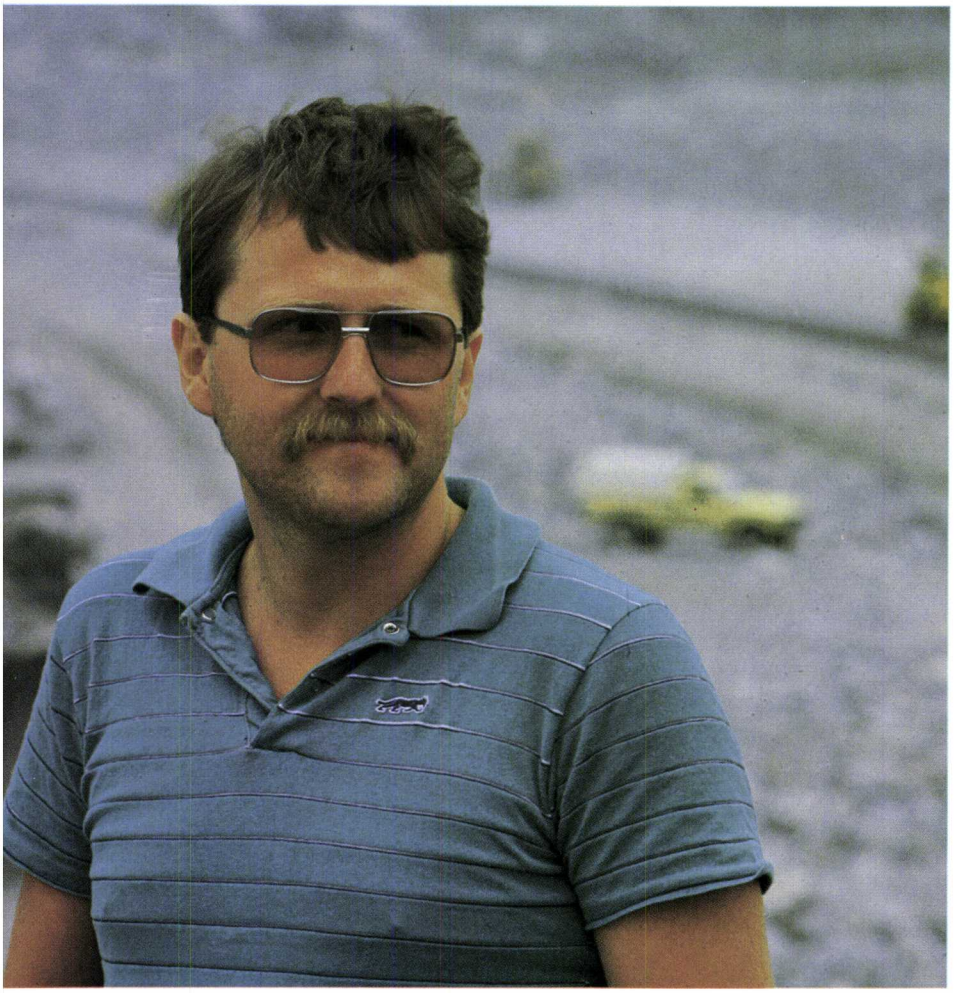

Om alt går etter planen, vil tunnelarbeidene knyttet til Styggvassdammen være fullført i første kvartal 1989, opplyser Villmones. Skal man klare det, må det ikke oppstå ytterligere forsinkelser. —Vi ligger flere uker etter «rundetid» ved senkningstunnelen mellom Kupvatn og Austdalsvatnet. Arbeidene startet i mai, og bør helst være ferdige til jul. Nå gjenstår det 300 meter før den 1 130 meter lange tunnelen er ferdig. Den vil komme ut på 70—80 meters dyp i Kupvatn.

Sammenhengende magasin

Tunnelen mellom Austdalsvatnet og Styggevatnet ble satt i drift i slutten av mai. Dermed er de to vannene blitt et sammenhengende magasin, og den 80 centimeter store forskjellen i vannstand utlignet.

Villmones legger ikke skjul på at arbeidene med den 960 meter lange tunnelen ble tøffere enn ventet. Særlig bød injeseringen av sement under vann på en rekke problemer for entreprenøren, Lau-Eide, som også har ansvaret for tunnelen til Kupvatn, tilsammen en jobb til 35—40 millioner kroner.

I tilløpstunnelen mot Fagredalen går alt etter planen for laget som jobber seg nedover fra Styggvassdammen. Verre er det for Fagredal-laget, som stadig har problemer med fullprofilmaskinen. Fagredal-laget har hittil drevet 3 700 meter, mens Styggvass-laget har unnagjort 4 200 meter. Meningen er at de skal møtes i januar/februar neste år. Får Fagredal-laget ytterligere problemer, vil den andre gruppen forlenge sin del utover de planlagte 1 600 meter.

Også ved overføringstunnelen fra Vetledøla har man hatt problemer. —Det nye utstyret for lasting og utkjøring er dessverre blitt en hodepine. Det svarer overhodet ikke til forventningene, sukker Villmones. Hans trøst er at de tre sjaktene til tunnelen står klare, og at det ikke får store konsekvenser om man ikke skulle bli ferdig i år.

Anleggsleder Jon Kvåle:

HELLER VÅT PÅ BEINA ENN SVETT I BAKEN

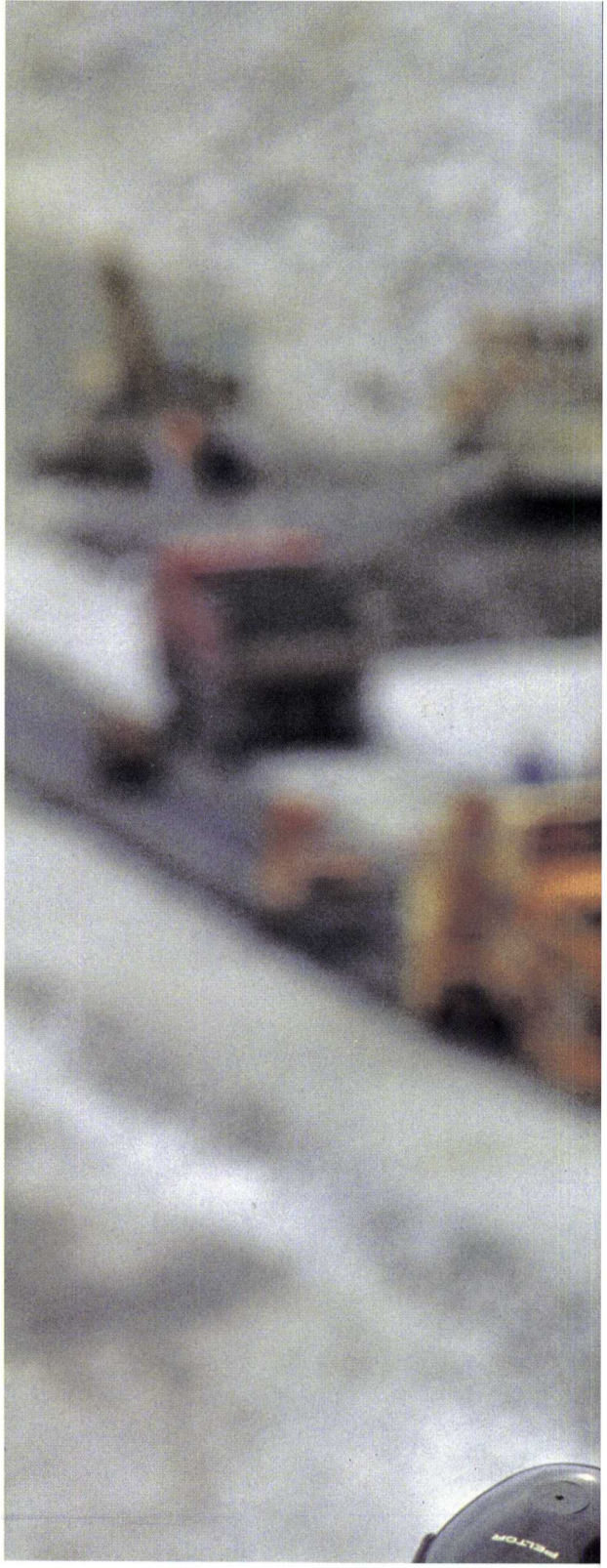

Intervjuer: Tine Faltin
Foto: Svein Erik Dahl/Samfoto

Geolog er han ikke, men det er heller ikke langt unna. Kanskje burde man heller kalle ham «geofil»? Jostedal-anleggets «big boss», Jon Kvåle, har et lidenskapelig forhold til alt fra skifer til gråstein. Enten han vandrer over øde vidder, klatrer ned sleipe steinrøyser eller inspiserer fullprofilmaskinenes siste jafs inne i tunnelene, skjer det med samme kjærlighet til fjellet. Sommer som vinter, arbeidsdag som feriedag: sannsynligheten er stor for å finne Jon Kvåle på, ved eller inne i fjell.

Anleggsleder Jon Kvåle ved Jostedal-anlegget har ikke noe imot den økonomiske betegnelsen «en Jost». —Økonomisk ligger vi bedre an enn budsjettert, sier han og smiler bredt under barten.

Den stillfarne lederen med fjellanorakk og Jostedal-anleggets skitneste støvler (et bevis på at han ikke er noen dau skrivebordsgeneral), har rukket en hel del siden han i 1970 ble uteksaminert som bygningsingeniør fra Norges Tekniske Høyskole (NTH). Først høstet han lærdom som vitenskapelig assistent og forsker ved SINTEF i Trondheim, deretter gikk han en 10-årig beinhard skole hos Ing. Thor Furuholmen A/S (nå Selmer—Furuholmen) hvor Aurlands-utbyggingen var en del av «eksamen». De siste fire årene har Kvåle vært Statkraft-mann. Først som avdelingsleder, siden august i fjor som leder for hele Jostedal-anlegget. Tar man med de 200 entreprenøransatte, er Kvåle sjef for i alt 550 mennesker.

Forberedt på jobben

Ordrik kan han ikke beskyldes for å være. —Som ventet, svarer han etter å ha tenkt seg grundig om når vi vil vite hvordan det første året i ny jobb har fortonet seg. Ti oppfølgingsspørsmål avslører at Kvåle har fått rett i sine bange anelser om at heller ikke en anleggsleder slipper unna «møtomani». Det er blitt mange timer rundt møtebordet, i telefonen og i selskap med papirer som skal ha hans underskrift. Han innser at mye er nødvendig, men liker det dårlig. —Det er bedre å

bli våt på beina enn svett i baken, sier han og lar det glimte muntert bak brilleglassene.

Hans forkjærlighet for utelivet bekreftes ved anleggsadministrasjonen i Gaupne. Der sier man at «når Kvåle har ryggsekken i bilen, så er det en god dag».

Populær

Hans liketille stil og hyppige gjesteopptredener på messa, ved dammen og inne i tunnelene har bidratt til å gjøre ham populær. Da han på forsommeren nesten rodde armene av seg til ære for Kraftrevyen — mens han fortalte om Jostedal-anlegget — steg populariteten ytterligere. Han Jon kunne saktens mer enn å ta en riktig beslutning. Men «TV-opptredenen» har ikke satt griller i hodet på den 42 år gamle anleggslederen. En forespørsel fra nærradioen i Sogndal om programlederjobb tar han med en porsjon humor.

—De ringte fordi de var i desperat nød, gliser han, men innrømmer at det kunne være et fristende fritidssyssel.

Kvåle står for en ny lederstil, hevdes det i miljøet rundt ham. Han er åpnere, mer tilgjengelig, mindre redd for å feile, mer villig til å delegere. Hva sier han selv?

—Ny lederstil? Jeg vet sannelig ikke. Jeg prøver iallfall å sitte med åpen dør. På den måten holder jeg meg bedre orientert, samtidig som folk slipper å vente for lenge på en avgjørelse. Det blir mer direkte. Jeg prøver også å la folk få ansvar for et problem, om de mener de har funnet en løsning på det.

Etter mange års omflakkende liv betyr roen hjemme i Sogndal mye for Jon Kvåle. —Snill, tålmodig og rolig av sinn. Slik karakteriserer Ingrid Kvåle mannen sin.

Tung organisasjon

Kvåle er glad det har skjedd en omorganisering i Statkraft, men synes det er vanskelig å få «det til å svinge». —Organisasjonen er fremdeles for tung, det er viktig å få færrest mulig etasjer i pyramiden, sier han. —Selv er jeg opptatt av at nye løsninger må få en sjanse. Jeg blir trist når et forslag nedstemmes rett og slett fordi det aldri har vært gjort på den måten før.

—Hvordan reagerer du når du møter «veggen»?

—Misforstå ikke, det skjer ikke hver dag. Hvordan jeg reagerer? Sint blir jeg ikke. Frustrert er mer ordet. En litt stressende følelse i magen. Men frustrasjonen har nok mer med min egen følelse av utilstrekkelighet å gjøre enn misnøye med andre.

Et og annet mageknip betyr imidlertid ikke at han mistrives. —Nei, jobben er morsom og krevende. Miljøet er bra, og økonomisk ligger vi bedre an enn budsjettert. Jeg har ikke noe imot begrepet «en Jost». Sier han og smiler bredt under barten.

Streikende maskiner

Kvåles eneste virkelige hodepine er de to fullprofilmaskinene som har gjort sitt for å ta motet fra mannskapene siden de ble fraktet inn i fjellheimen under den mektige Jostedalsbreen.

—Fullprofilmaskinens appetitt på den harde og homogene Jostedalsgneisen har ikke vært så god som vi regnet med på forhånd, men det har da gått bedre etter hvert. Forsterkninger og ombygninger av maskinene har vært nødvendige. Dessuten har vi gjort forsøk med nytt utstyr for konvensjonell driving av småtverrsnitt — det vil si 10 m² hjuldrift. Så langt har ikke disse forsøkene vært noen suksess. Eksperimentet med den norsk/svenske maskinen har kostet oss dyrt på alle måter. Det spørs om erfaringene vi har høstet, er stor nok gevinst.

Lommekjent

Kvåle har vært innom de fleste arbeidsstedene ved anlegget som arbeidsleder. Han har jobbet et halvt år på kraftstasjonsområdet, han har hatt oppsyn med tunnelarbeidene i Styggvass-området, og han har jobbet med entreprenørene. Entreprise-jobbene setter han stor pris på, som den gamle ringrev i bransjen han er. —I ti år satt jeg på den andre siden av bordet. Erfaringene fra den tiden kommer godt med nå, sier han.

Sunn konkurranse

Føler han at vedtaket om minst 50 prosent jobb-andel til private er en hemsko? —Nei, og det spørs om regelen i det hele tatt er nødvendig. Vi ligger jo rundt det tallet uansett. Entreprenør-deltakelsen skaper en gunstig vekselvirkning, en sunn konkurransesituasjon. At vi driver selv, er en klar fordel. Det gjør det lettere å holde seg à jour med kostnadsutviklingen. Vi stiller sterkere ved forhandlingsbordet.

Tøff tid i vente

Utfordringen ved jobben som anleggsleder ligger i å få prosjektet i havn. Nesten 65 kilometer tunneler skal avsluttes, dammen skal gjøres helt klar, tusen detaljer skal tenkes på før vannet slippes inn en gang på høsten 1989. —Vi ligger riktig an tidsmessig, og håper selvfølgelig at vi skal klare å komme i mål i tide. Men nå står vi overfor det tøffeste året. Klarer fullprofilmaskinene jobben i det ekstremt harde fjellet? Er alt gjennomtenkt? Spørsmålene hagler. —Hvordan sover du om natten? —Takk, bra. Jeg roer meg ned når jeg kommer hjem hit til Sogndal.

—Det går rykter om at du er arbeids-

narkoman. Det er kanskje ikke så ofte du får tid til å avlegge familien besøk?

—Å joda, selv om jeg får høre at de gjerne skulle sett meg mer. At vi endelig har fått bygd oss et hus og slått oss ned etter mange års omflakkende liv, betyr mye for meg.

—Du ser ikke ut som noen sofasliter. Hva gjør du på fritiden?

—Løper litt eller tar meg en tur på fjellet. Litt engasjert er jeg også i idrettslaget i bygda. Jeg er veldig knyttet til Sogn. Familien har drevet gårdsbruk her. Båndene blir nok enda sterkere når man har røtter i primærnæringen.

Jon Kvåle lar et blått blikk vandre over rommet. Et bevis for at han har fått oppfylt ønsket om «her vil eg byggje og her vil eg bu». Roen har senket seg over det rødmalte huset i åsen bak fjorden og turisthotellet, som vi nettopp flyktet fra. Jon Kvåle snakker ugjerne om seg og sitt med et bulgarsk danseorkester i bakgrunnen. Her er han omgitt av trehvite vegger, grønne planter og et og annet rosemalt bondemøbel — i skarp kontrast til en knallrød saccosekk strategisk plassert foran peisen. I sofaen sitter yngstedatteren Marit (11) med en bok, ved vinduet står storesøster Rannveig på seksten, mens eldstedatter Audil på atten er ute på vift. Husets frue, Ingrid, er nettopp kommet hjem fra kveldens joggetur.

Snill type

Ingrid Kvåle ler godt når vi spør om hun kan hjelpe husbonden med å finne fem gode egenskaper ved seg selv. Selv er han ikke i stand til å komme på noen.

—Han er en snill type, tålmodig og rolig av sinn, svarer hun omsider og sender et skjelmsk blikk over rommet. —Og så er han glad i å gå i fjellet da, fortsetter hun, og spør om det siste kvalifiserer som «egenskap» eller må regnes som hobby.

Vi lar det passere som egenskap. Jon Kvåle tilhører dem som har fjellet under huden.

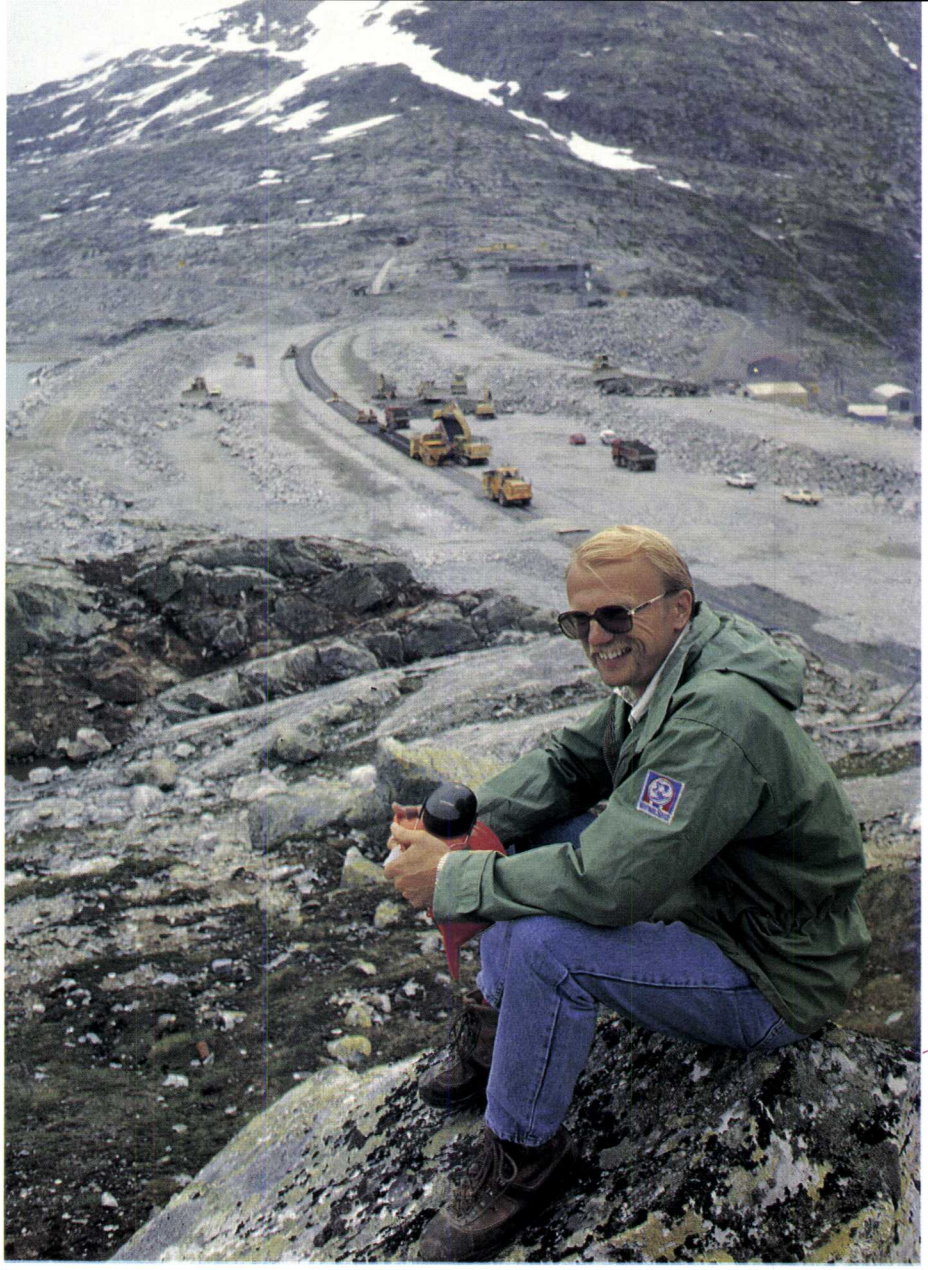

Anleggsleder Jon Kvåle ved Jostedal-anlegget har et lidenskapelig forhold til alt som smaker av fjell. Sommer som vinter, arbeidsdag som feriedag — sannsynligheten er stor for å finne Kvåle på, ved eller inne i fjell.

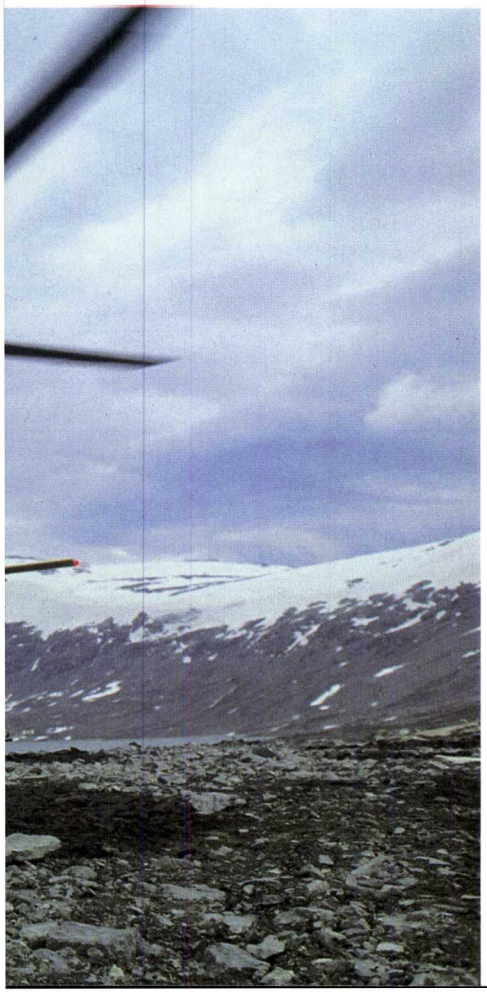

Usikker på fremtiden

—Hva skjer med anleggsleder Jon Kvåle den dagen Jostedal-anlegget står ferdig?

—Det vet jeg ikke. Vannkraftutbyggingen er på retur. Til Svartisen reiser jeg neppe. Jeg vet ærlig talt ikke. Det er litt vemodig. Jeg har jo jobbet med kraftutbygging i mange år. Jeg er ingen fanatisk utbygger, men jeg synes det er synd man ikke valgte det største alternativet for Jostedal-utbyggingen. Vannkraft har store fortrinn som energiform.

—Dine lederegenskaper trekkes stadig frem. Kunne du tenke deg å skifte bransje?

—Jeg kunne nok tenke meg en jobb i den private sektor igjen. Man kan aldri helt få den samme dugnadsånden i en statsbedrift. Det økonomiske presset er ikke det samme. Men bytte bransje kunne jeg ikke tenke meg. Jeg er ingen profesjonell leder, men en fagmann som også liker lederrollen. Det er i bygg og anlegg jeg hører hjemme.

Anleggsleder Jon Kvåle er ingen sofa-sliter. Hans hyppige besøk på arbeidsstedene ved Jostedal-anlegget har gjort ham til en populær, men travel mann.

Driftssentralen klar til innflytting:

GLEDE I GAUPNE

I Gaupne:

Tine Faltin
Svein Erik Dahl/Samfoto

Her kommer kontrollrommet med landets mest avanserte prosessdata-anlegg, der borte blir det kontorer og nede ligger en flott leilighet. Sier Sven Ove Lerum (23) og Axel Kleiven (22). De to skiftvakt-ingeniørene viser begeistret frem sin nye arbeidsplass, driftssentralen i Gaupne.

Fremdeles tar det måneder før alt er på plass, og virkelig føling med hvordan hverdagen vil bli, får de ikke før neste høst, når kraftstasjonen i fjellet ved Myklemyr åpnes, og sentralen blir operativ.

Men bygget står der, splitternytt og innbydende. I alt 350 kvadratmeter fordelt på to etasjer, direkte knyttet til Breheim-verkenes fremtidige administrasjonsbygg (nå anleggssenter for Jostedal-anlegget). Syv millioner kroner står det på prislappen for tilbygget, som sto ferdig 1. juni i år. Det betyr at både budsjett og tidsfrist er overholdt.

Opplæring

For de to skiftvakt-ingeniørene og lederen for sentralen, Freddy W. Scheie, er det først og fremst opplæring som står på programmet frem til startskuddet går neste år. De skal sette seg inn i prosessdata-anlegget og det øvrige utstyr knyttet til sentralen, og de skal bli kjent med nett og vannveier i distriktet.

Det er svært fordelaktig å være med helt fra starten, mener de tre, som selv tar imot møbler og utstyr etter hvert som det kommer. Idet Fossekallen stikker innom, sitter de to skiftvakt-ingeniørene på én stol foran sentralens foreløpig eneste PC og studerer et tekstbehandlingsprogram. Rundt dem ligger pappesker og deler til kontormøbler, som skal skrus sammen i løpet av dagen.

Fremdeles gjenstår det mye før alt er på plass i den nye driftssentralen i Gaupne. Her hjelper byggeleder Olav Solheim (t.h.) og leder for driftssentralen, Freddy W. Scheie (t.v.) de to skiftvakt-ingeniørene Sven Ove Lerum og Axel Kleiven med å pakke ut kontormøbler.

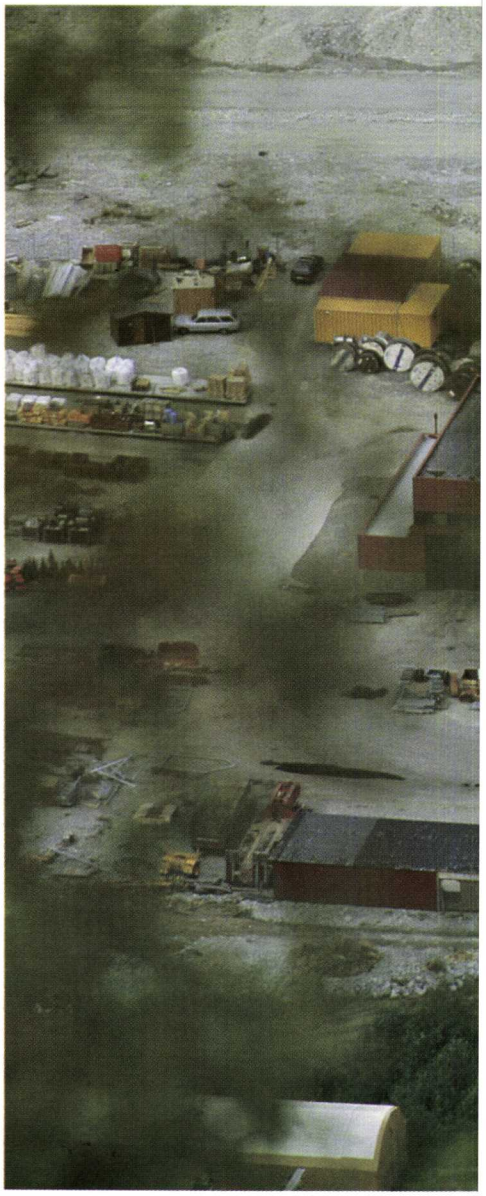

«Frivillig fengsel»

I underetasjen, i driftssentralens hjemmevakt-leilighet, viser de to oss rundt med dårlig skjult stolthet. Her er lyst og trivelig med store vinduer, tepper på gulvene, furukjøkken og et ekstra soverom til eventuelle barn eller andre gjester. Med andre ord — en velutstyrt familiebolig, praktisk med blant annet mikrobølgeovn og oppvaskmaskin, konstaterer Lerum og Kleven.

Når sentralen settes i drift, skal dette være deres hjem én uke hver måned. De to vil da ha fått selskap av ytterligere to skiftvakt-ingeniører, som skal vokte sentralen de resterende to uker i måneden. —Vaktordningen er bygget på den modellen man bruker i Alta. Der ser de ut til å være godt fornøyd med den. Derfor vil vi også forsøke, sier Scheie, som legger til at vaktplanen ikke er endelig fastlåst. Kleiven og Lerum synes ikke ordningen virker avskrekkende. —Vi får jo kompensasjon i

—Deilig å slippe å vaske opp, synes Sven Ove Lerum og Axel Kleiven, på inspeksjonsrunde i hjemmevakt-leiligheten som skal være deres hjem en uke hver måned når sentralen settes i drift.

Ved elvemunningen i Gaupne er nå Breheim-verkenes driftssentral klar til innflytting — splitterny og innbydende. Syv millioner kroner står det på prislappen på dette tilbygget til administrasjonsbygget.

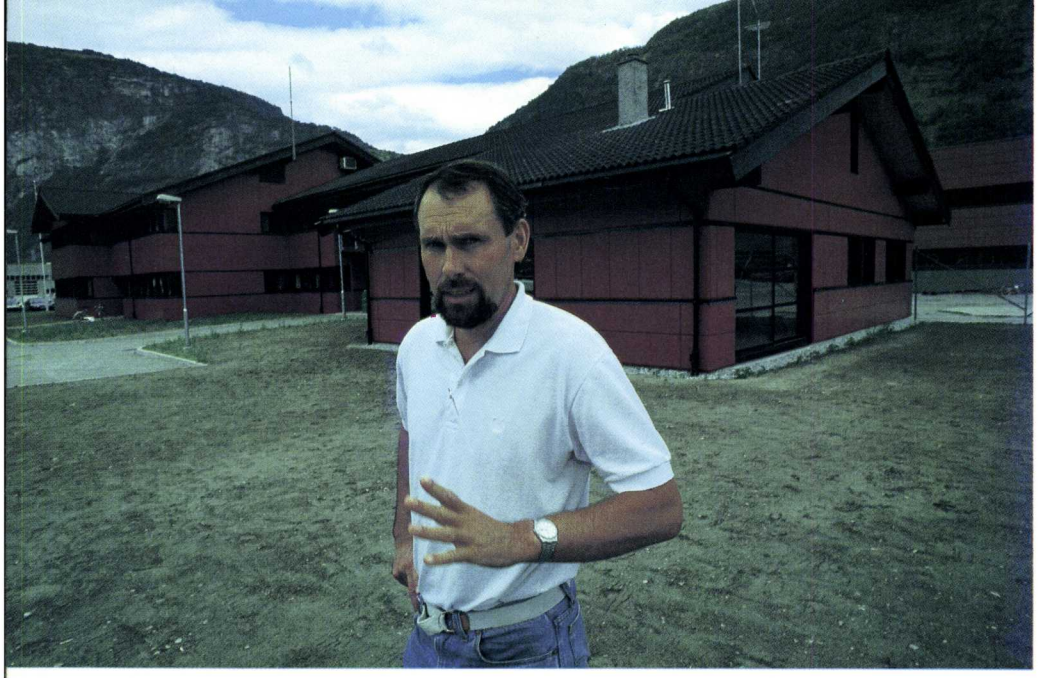

—Jeg er godt fornøyd med påbygget, sier byggeleder Olav Solheim. —Både økonomisk og tidsmessig er vi kommet bra i mål.

form av tre dagers avspasering. Det vil nok gå bra, sier de.

Alle tre er enige om at den høye standarden i leiligheten må sees som en investering i menneskelig trivsel. —Skal man tilbringe en uke her uten mulighet til å gå ut av døren, bør leiligheten være hyggelig. Den relativt knappe bemanningen setter oss ellers i særstilling, når det gjelder effektivitet, sier Scheie. —Den tekniske utviklingen setter oss i stand til å kombinere høy beredskap med et tilnærmet normalt familieliv for vår døgnkontinuerlige vakt-tjeneste. Her er det gevinst å hente både for bedriften og de ansatte, slår Scheie fast. Han tror også ordningen vil sikre Breheim-verkene en mer stabil bemanning.

Avansert anlegg

Prosessdata-anlegget er ikke det eneste imponerende anlegget i påbygget ved elvemunningen i Gaupne. —Det gjeveste ved huset er kjøle-anlegget, sier byggeleder Olav Solheim, som har hatt ansvaret for de fleste av Statkrafts byggeprosjekter i Gaupne siden han kom til bygda i 1982. —Anlegget har en kjølekapasitet flere ganger det som er vanlig. Det skyldes først og fremst hensynet til det ømfintlige data-anlegget, forteller han.

Alt i alt er byggelederen godt fornøyd med det nye påbygget, som han har loset trygt i havn, til tross for at hovedentreprenøren gikk konkurs underveis. —En kjedelig situasjon, men alt ordnet seg til det beste ved hjelp av en omorganisering. I dag er alle parter glade, sier han.

Begge parter er godt fornøyd med resultatet, sier Molvær. —Den forrige avtale ga Luster kommune forkjøpsrett til den bygningen der Jostedal-anleggets administrasjon nå holder til. Den avtalen er vi nå gått bort fra. Istedet beholder Statkraft bygningen når anleggstiden er over, og gir kommunen en kompensasjon. Denne kompensasjonen skal skje ved at Statkraft oppretter et kurssenter med tanke på opplæring av personell til driftssentralen, eller ved at kommunen får 3,5 millioner kroner.

Hva Statkraft vil velge er noe usikkert, opplyser Molvær. —Den økonomiske situasjonen kommer til å bli avgjørende, men det beste ville nok være å opprette et permanent kurssenter. Det som i dag er verksted og lagerbygg for Jostedal-anlegget, er stort i forhold til driftens behov. Et kurssenter kan med fordel legges til disse lokalene, supplert med messebygget for innkvartering av tilreisende kursdeltakere. Skjer det, vil kommunen vederlags-

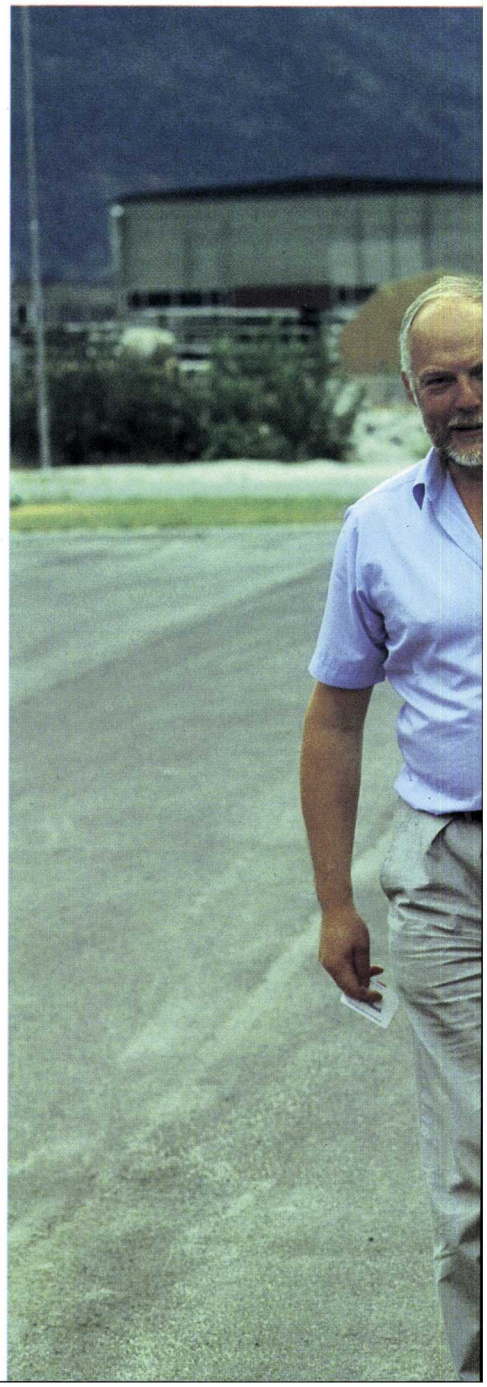

Statkraft på flyttefot i Gaupne:

Huskabalen gikk opp

Statkrafts «huskabal» i Gaupne var ikke av de enkleste. Men den gikk da opp. Etter flere forhandlingsrunder med Luster kommune om den videre bruken av Statkrafts bygninger i bygda, satt driftsbestyrer Olav Molvær ved Breheim-verkene våren 1986 med en avtale på bordet.

fritt frafalle sin forkjøpsrett til messebygget.

Grunnen til at Breheim-verkene vil ha denne bygningen, er at begge bygningene egner seg godt til formålet, og ut fra den forutsetning at driftssentralen plasseres i et tilbygg til administrasjonsbygget. Dessuten blir det bare noen meter å flytte. Molvær regner med at innflyttingen kan begynne neste høst, når anleggsfolkene pakker sammen.

—Her blir det en glidende overgang inntil Jostedal-anlegget er helt nedrigget. Breheim-administrasjonen vil først være samlet på et brett i 1991, sier han.

Statkraft har inngått en ny avtale med Luster kommune om den fremtidige bruken av det som i dag er Jostedal-anleggets administrasjonsbygg. —Grunnen til at Breheim-verkene gjerne vil ha denne bygningen, er at vi på den måten får samlet våre tropper. Kommunen får kompensasjon enten i form av et kurssenter eller i rede penger, uttaler driftsbestyrer Olav Molvær.

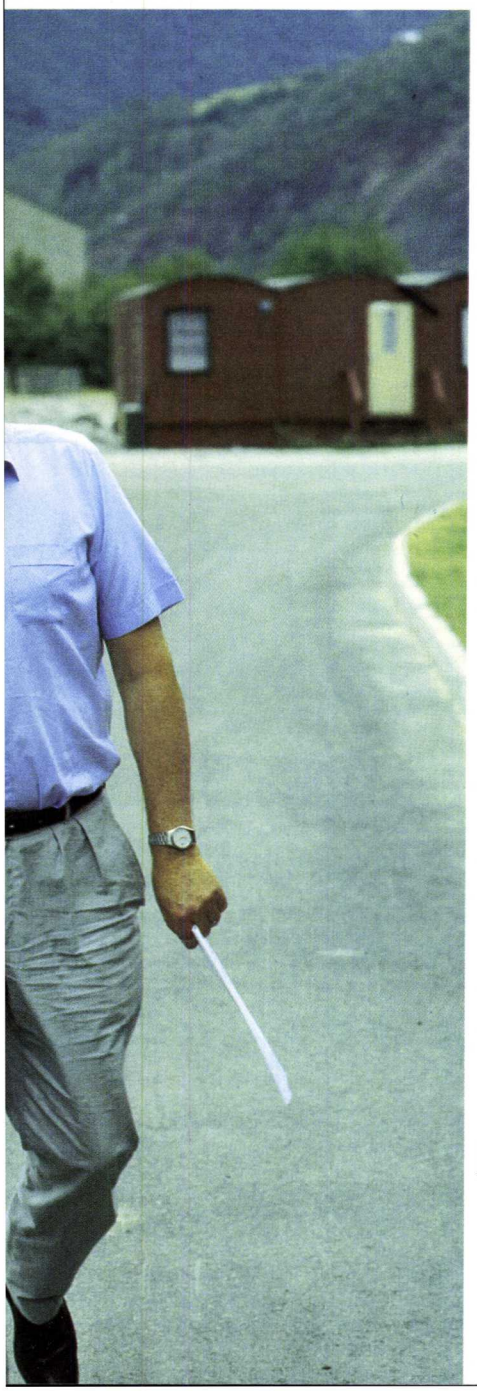

—Arbeidet er ingen straff. Å jobbe er tvert imot en måte å holde seg i form på, mener 69-åringen Sjur P. Lid, som har hatt sommerjobb i Statkraft hvert år siden han ble pensjonist. Resten av arbeidslaget, Svein Scheie, Terje Teigen og Arve Røneid, setter pris på Sjur, som har godt med anleggshistorier på lager.

Glade sommerjobbere:

Aldersforskjell ingen hindring

Yngstemann er femten, eldstemann er 69. Men aldersforskjellen bryr de seg ikke om. Den er tvert i mot berikende, synes firemanns-laget som har sommerjobb hos Statkraft i Gaupne. —Jeg setter pris på å ha ungdom rundt meg, sier veteranen Sjur P. Lid, som har hatt sommerjobb hos sin gamle arbeidsgiver hvert år siden han gikk av med pensjon i 1985.

—Vi lærer på vår side masse av Sjur. Dessuten har han morsomme historier å fortelle fra anlegg han har vært på før i tiden, sier de tre «ynglingene» på laget, Svein Scheie, Terje Stigen og Arve Røneid. I hele sommer har de klippet plener, satt opp murer, malt og laget parkeringsplass. Nå holder de på å legge terrasse ved en av tjenesteboligene.

—Statkraft er en god arbeidsgiver. Her er vi tatt vel imot, sier de to yngste, som skal bruke pengene de tjener til ferieturer i Sverige og Telemark. Lærerskolestudent Arve Røneid unner seg ikke denslags luksus. —Lønnen kommer godt med i en stram studentøkonomi, så den må jeg passe godt på, sier han.

—Et farlig yrke? Det er å være løvetemmer. Min jobb er ikke farlig, sier ledningsmester Steffen Kvarekvål.

På bakken står norske og amerikanske forskere, prosjektlederne for radar-utprøvingen, utsendte fra Kraftrevyen og Fossekallen, samt resten av ledningsmannskapene i Kvarekvåls team. Sjelden er ledningsmesteren og hans menn blitt fulgt av flere beundrende blikk. —Kan det virkelig gå bra, tenker jeg og stirrer vantro på den merkelige farkosten som dingler fra kraftledningen, hvor 300 000 volt vanligvis passerer på vei fra Fardal til Aurland.

Selvfølgelig går det bra. Fjordspennet er prøvebelastet og gondolen nøye testet. Med god hjelp fra Kaleb Sletten og Svein Marken, som litt etter litt slipper ut sikkerhetstau fra bakken, fortsetter vognen sin ferd.

Hadde det ikke vært for arbeidshjelmen, kjeledressen og tauverket surret rundt overkroppen, kunne vi mistenkt dem for å ha lagt ut på en ferietur. Så godt ser de ut til å like seg i det som må være Norges luftigste veranda. Men vi vet bedre. Kvarekvål og hans medarbeidere er ute i vitenskapens tjeneste.

Bak dem blinker vestlandsfjell og 850 meter under dem Sognefjorden.

Radar-prøver

Det begynte med en forespørsel til driftsbestyrer Olav Molvær ved Breheim-verkene. Om Statkraft kunne tenke seg å bistå ved utprøvingen av en ny, norsk radar? Ja, svarte Molvær. Både fordi selskapet bak radaren eies av Norges Teknisk Naturvitenskapelige Forskningsråd (NTNF) og dermed representerer en offentlig instans, og fordi prosjektet hørtes interessant ut. Dermed ble det bestemt at strømmen skulle skrus av og gondolen kobles til.

—En fin avveksling, smiler Kvarekvål, trygt nede på bakken igjen. —Om vår hjelp også kan være matnyttig for Susar A/S, som har utviklet radaren, er vi glade, istemmer Sletten.

Nybegynnere i faget kan de ikke beskyldes for å være, de to «blad» Sletten, Marken og Kvarekvål. Ledningsmesteren begynte i Vassdragsvesenet i 1964 og har holdt på med fundamentering, isolatorskifting og linestrekking siden da. Kaleb Sletten har vært i «gamet» i 30 år, mens sønnen Jim fulgte etter for seks år siden. Svein Marken har 12 år på baken som «ledningsmann».

I tillegg til disse fire, er det vanligvis også en femtemann med i gjengen. Men Einar Lingjerde, som kanskje er den som har lengst «fartstid» i vognen, var ikke til stede da Fossekallen var på besøk.

Den snart 60 år gamle Kvarekvål har ikke som sitt daglige virke å jobbe i høyden. Men han går opp så ofte han kan, både fordi han liker det, og fordi det er god trim. —Det er verre å jobbe på bakken hvor man risikerer å få en mutter i hodet, sier han. Og får støtte av kollegene. Det finnes ikke bedre jobb enn den de har, mener de. Det verste som kunne hende dem var å måtte jobbe innendørs.

De ler godt når vi i vår uvitenhet spør om de ikke er redde for å få elektrisk støt.

—Neida, sikkerheten er god. Og støt får man som kjent bare en gang . . . Men redde for å ramle ned må de vel være en gang i blant? —Neida, ikke så lenge man lar være å tenke på at man er høyt oppe, sier de. —Alltid å kunne tåle å se ned — og alltid ha i tankene hva som kan skje, det er likevel ledningsmannskapenes to viktigste bud.

Noen bedre jobb finnes ikke, mener fra venstre Svein Marken, Kaleb Sletten og Jim Sletten.

Sjelden i bruk

Å dingle flere hundre meter over Sognefjorden er ikke noen hverdagslig foreteelse for Kvarekvål og hans folk. Inntil Susar-prosjektet startet i vår, hadde ikke gondolen vært i bruk på fem år. Ikke fordi den har vært i dårlig stand, men fordi behovet ikke har vært til stede.

—Vanligvis går jobben vår ut på å skifte ledninger i forbindelse med havari eller drive vanlig vedlikehold. Derfor er det ekstra morsomt å være med på radar-prosjektet, sier Jim Sletten.

Ideelle testforhold:

Takk Statkraft!

Takk, Statkraft! At vi har kunnet bruke fjordspennet fremfor helikopter, har gitt oss de aller beste testforhold. Det sier prosjektleder Tor-Petter Johnsen i Susar A/S, selskapet bak den nye radaren, som fikk sin ildprøve om-

Radareksperimentet ved Sognefjorden vil komme opp i millionbeløp. Statkrafts ledningsmannskaper, tre skip på fjorden, et forskerteam på 15—20 mann i tillegg til et meget avansert utstyr — alt dette koster penger. Men det er verdt satsingen, mener Susar A/S.

bord i Statkrafts fjordspennvogn. Da Fossekallen besøkte forskerteamet i Fimreiteåsen, 850 meter over Sognefjorden, var «stjernen» i showet — den nye radaren — ennå ikke plassert i gondolen.

—Først må vi teste det øvrige utstyret og sørge for at samarbeidet med våre tre hjelpefartøyer på fjorden går knirkefritt. Deretter firer vi ned radaren, sier Johnsen, fra sin campingstol ytterst på kanten, hvor han og hans amerikanske prosjektleder-kollega holder kontakt med båtene over walkie-talkie.

Indre bølger

Susar-prosjektet, som er et norsk-amerikansk samarbeidsprosjekt, går i korthet ut på å finne ut om man ved hjelp av radar kan skjelne mellom bølger som skapes på overflaten og bølger som oppstår lenger ned — såkalte indre bølger. De indre bølgene utløses når det kommer bevegelse i vannlagene under overflaten. Det skjer for eksempel når ferskvann og saltvann begynner å blande seg i fjordene. Strøm og vind spiller også inn.

—Alt som skjer under vann skaper et resultat på overflaten. Det er det vi nå vil studere. Takket være Statkrafts fjordspennvogn, får vi nå plassert radaren i alle de vinkler vi ønsker. Dermed får vi idelle testforhold, sier Johnsen.

Miljøovervåking

På spørsmål om hvilken anvendelse Susar A/S ser for den nye radaren, svarer Johnsen: —Omrøring og strømning i vannet påvirker i hvilken grad forurensninger og alger spres eller fortynnes. Hvis den nye radaren kan fortelle oss noe nytt om de indre bølger, kan den også si oss noe om hvordan utslipp av for eksempel giftige stoffer

—Vi er svært takknemlige for bistanden fra Statkraft. Hjelpen har gitt oss ideelle testforhold, sier prosjektleder Tor-Petter Johnsen i Susar A/S.

vil oppføre seg under vann. Radaren kan derfor bli en effektiv miljøovervåker, som mange land vil være interessert i. Johnsen legger ikke skjul på at radaren, som er en forbedret bre-radar, også vil være interessant for Forsvaret, dersom prosjektet blir vellykket. —Det er ikke umulig at radaren vil kunne registrere ubåter, medgir han, men legger til at Susar A/S først og fremst tar sikte på det sivile marked, dersom radaren blir satt i produksjon. Det kan i så fall skje i løpet av tre—fire år.

Hittil er det satset rundt 20 millioner kroner på radaren. Eksperimentet ved Sognefjorden vil også komme opp i millionbeløp. Ikke bare er Statkrafts ledningsmannskaper engasjert for flere uker. Tre skip liggende parat på fjorden koster også penger. I tillegg kommer forskerteamet, bestående av 15—20 mann fra USA og Norge, prosjektlederne og ikke minst, containere og vogner fløyet inn med avansert utstyr.

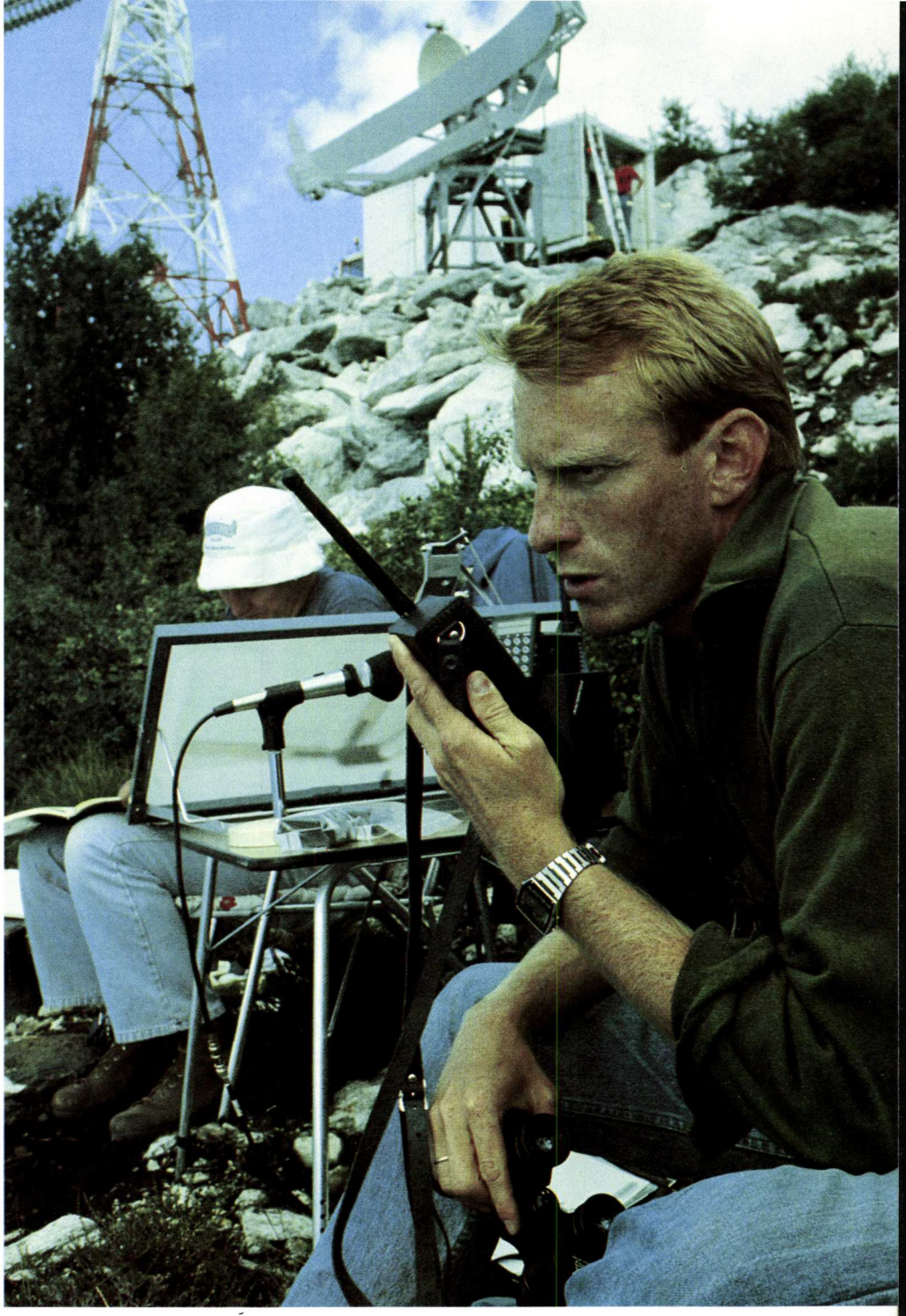

—Først må vi teste det øvrige utstyret og sørge for at samarbeidet med våre tre hjelpefartøyer på fjorden går knirkefritt. Deretter firer vi ned radaren, sier prosjektleder Tor-Petter Johnsen idet han holder kontakt med båtene over walkie-talkie.

—Joda, det er et stort apparat, men vi tror det er verdt satsingen, sier Johnsen. —Radaren er et viktig ledd i norsk kompetanseoppbygging. Allerede nå har den vakt internasjonal oppmerksomhet. Utgiftene til forskningen betales dessuten ikke av Norge alene, ettersom dette er et amerikansk-norsk samarbeidsprosjekt mellom John Hopkins universitetet i Maryland og Susar, som eies av Norges Teknisk Naturvitenskapelige Forskningsråd (NTNF).

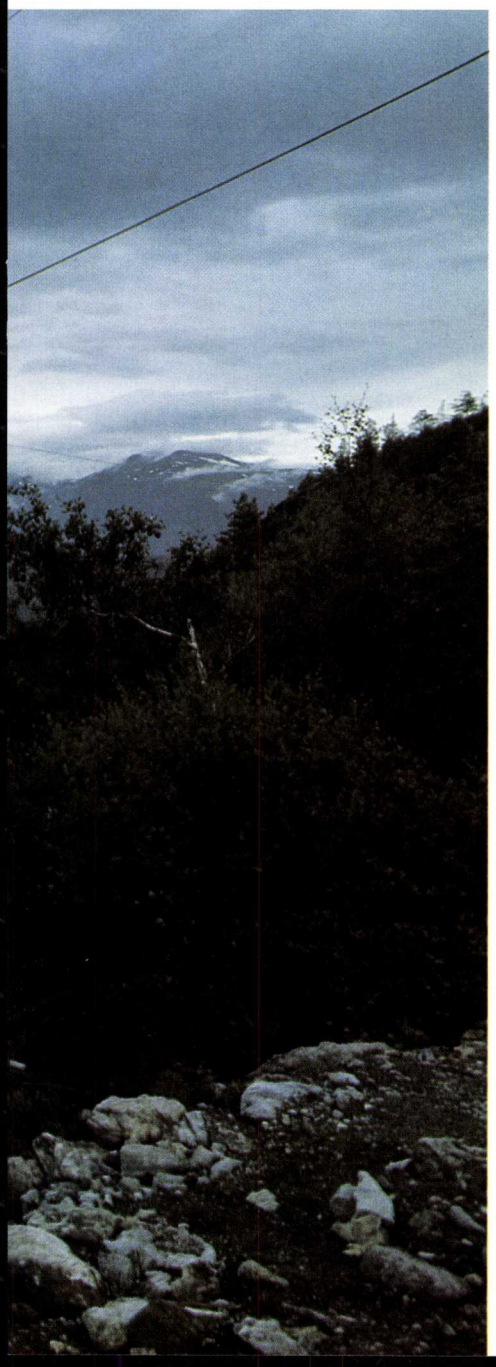

Fra fjordspennet ved Fimreiteåsen i Sognefjorden ble det i sommer testet ut en ny, norsk radar. En forbedret utgave av bre-radaren som skal brukes til å kartlegge såkalte indre bølger — det vil si bevegelser under vann.

Da 150 sangere fyllte Jostedal kraftstasjon med de lifligste toner den 29. mai i år, viste den ennå grove fjellhallen seg å fungere fullt på høyde med Kölnerdomen konsertmessig. Her er det Leikanger og Farnes Mannskor samt Øvre Årdal Songlag og Jostedal Songkor som er i ilden.

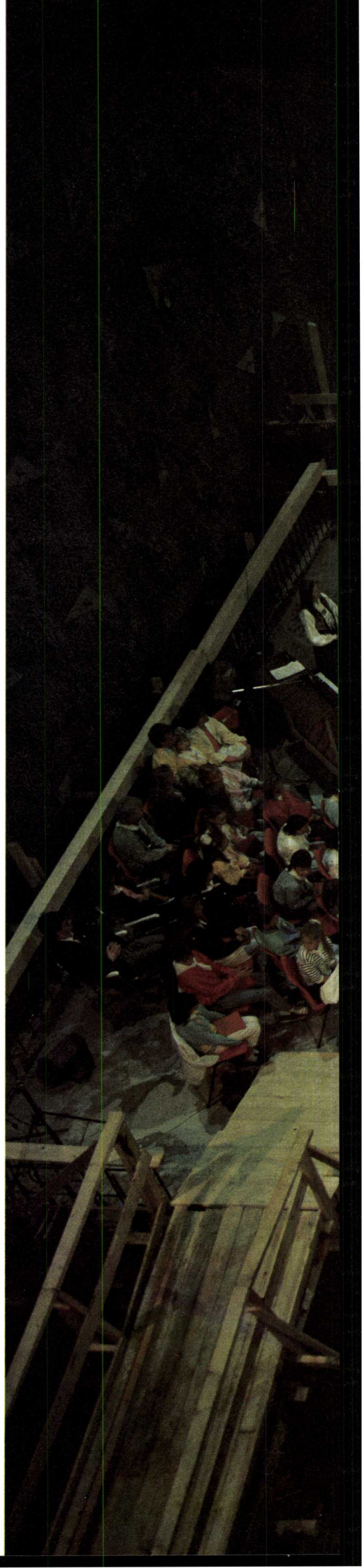

EKSTATISK I JOSTEDAL KRAFTSTASJON

Tekst og foto: Per Joranger

Søndag 29. mai i år var det ekstatisk i den halvferdige Jostedal kraftstasjon — 1 200 meter inne i Sognefjellene. Da fylte 150 sangere den ennå grove fjellhallen med de lifligste toner. Som konsertsal viste Jostedal kraftverk seg fullt på høyde med Kölnerdomen. Dirigent Bjarne Øren hadde aldri hørt maken til klang.

I slutten av mai i år ble det arrangert et stort sangerstevne i Jostedal. Arrangørene hadde tidlig henvendt seg til Statkraft for å sikre de 300 deltakerne en orientering og omvisning ved Jostedal-anlegget. Noe de selvsagt fikk. En del av sangerne fikk oppleve arbeidene ved Styggvassdammen, mens rundt 150 av dem fikk æren av å besøke det arbeidsstedet som med tid og stunder skal bli Jostedal kraftstasjon.

Jostedal kraftstasjon er langt fra ferdig. Imidlertid øynet man på forhånd her sjansen til en musikalsk opplevelse av de sjeldne. Og forberedelser ble gjort til en konsert inne i fjellmassivet.

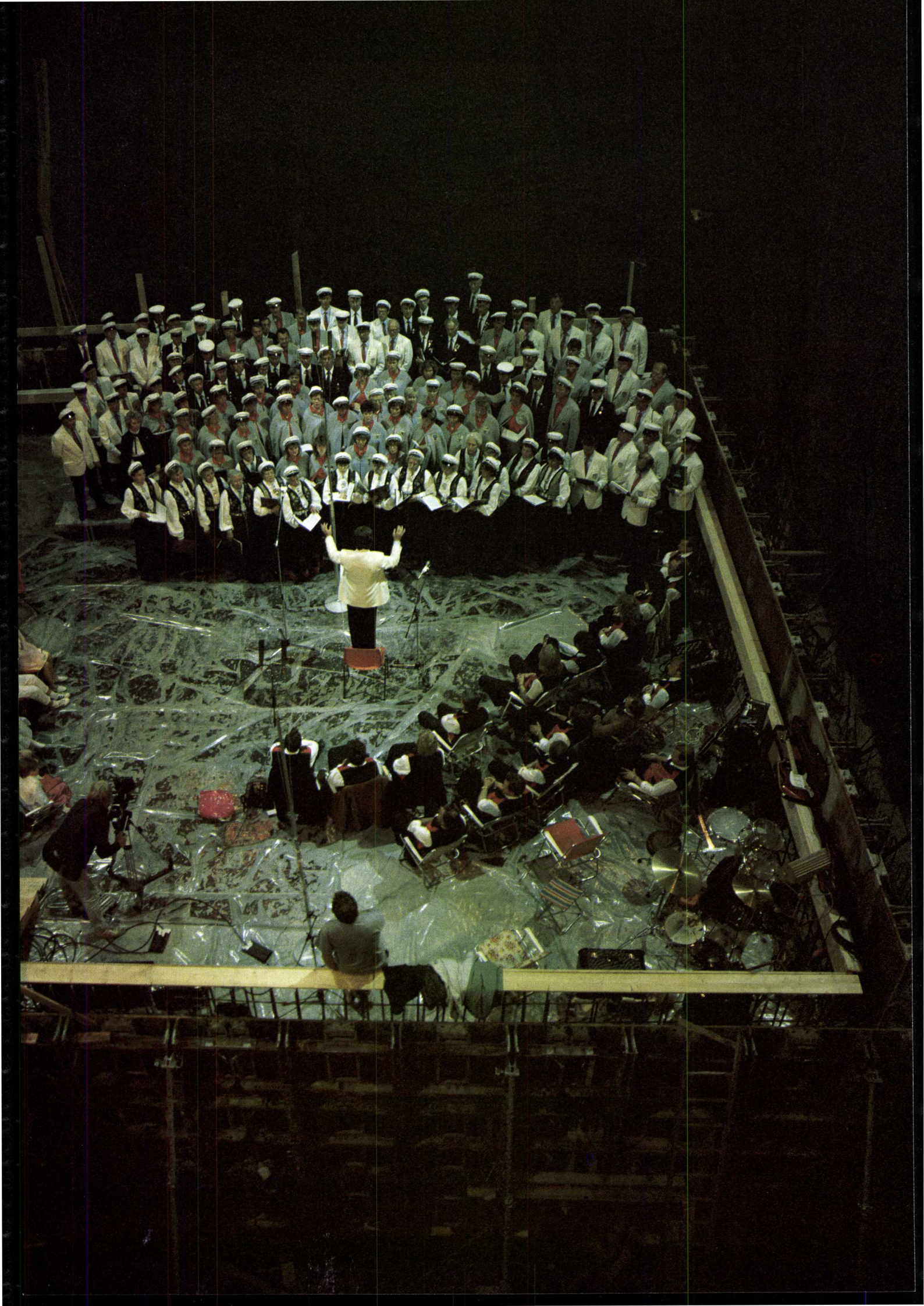

Mediabegivenhet

Da en stolt avdelingsleder Gunnar Steiro omsider skulle ønske to mannskor og to blandakor velkommen til Jostedal kraftstasjon den 29. mai i år, var det langt flere som hadde møtt opp. Her hadde ryktet spredd seg som ild i tørt gress, og spesielt hadde media vist sin interesse. P2 i Trondheim var der — de gjorde opptak for programposten Tatt på koret. NRK—Sogn og Fjordane, Luster nærradio, filmselskapet Motlys og lokalavisene var også på plass. Og selvsagt Kraftrevyen og Fossekallen.

Men så ble det da også noe å skrive hjem om. Fjellhallen 1 200 meter inne i Sognefjellene kunne lydmessig måle seg med selve Kölnerdomen, mente én av deltakerne. Hoveddirigenten Bjarne Øren var nærmest i ekstase: Maken til klang har jeg aldri opplevd, utbrøt han.

Skal vi snart synge på or'ntli tro? Den lange ventetiden satte nok tålmodigheten på en alvorlig prøve — både hos dirigent Margit Slåtto Rygg og de ivrige medlemmene i barnekoret Levende lys.

Musikalske overraskelser

For å få bredde i konserten var barnekoret Levende lys og Indre Hafslo Spelemannslag også invitert til å delta i stevnet. For «de levende lysene» ble begivenheten sterk på mange vis. Tålmodigheten ble satt på en hard prøve med mye venting og mange opptak. For med NRK og filmselskaper tar det tid. Men her var ingen sure miner — og lønnen for strevet uteble ikke. Konsertsalen viste seg å være skreddersydd for barnestemmer — du verden så fint det var å høre på!

Barne- og kvinnestemmene kom overraskende godt frem under de akustiske forholdene i fjellhallen. Mannsstemmene som vanligvis er fremtredende, ble merkelig nok skjøvet i bakgrunnen og blandet seg med ekkoet fra tunneler og fjellvegger. Bjarne Øren var forundret over dette, men kunne ikke få fullrost Statkraft for at de hadde gitt aktørene denne enestående sjansen. Dette var kanskje grunnen til at avdelingsleder Gunnar Steiro i et intervju med NRK lanserte tanken om at Statkraft burde ta patent på bygging av konsertsaler i fjell. Tro hva Gunnar Vatten og kulturminister Halvard Bakke sier til det?

Avdelingsleder Gunnar Steiro hadde all grunn til å være stolt av kulturarrangementet i Jostedal kraftstasjon 29. mai i år. —Slike fjellhaller er visst skreddersydd for musikkopplevelser. Kanskje Statkraft burde ta patent på bygging av konsertsaler i fjell?

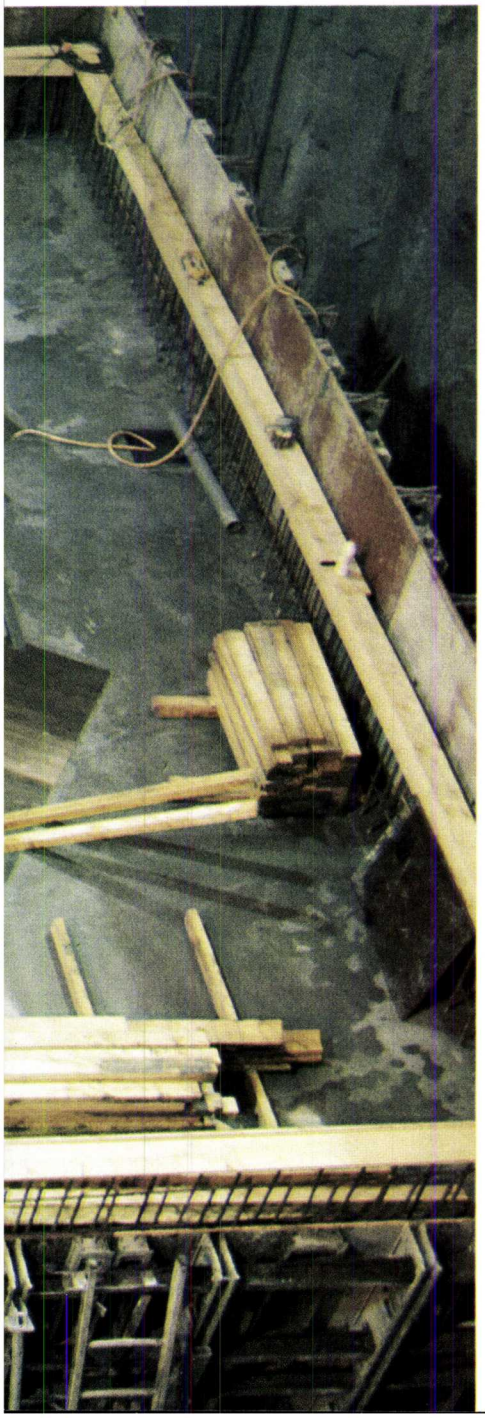

Arbeidet med Jostedal kraftstasjon går videre. Slik så «konsertsalen» ut dagen derpå.

Repriser både titt og ofte

For sin opptreden hadde Indre Hafslo Spelemannslag valgt ut et spesialprogram med lokalinspirerte melodier og sanger. NRK-teknikkerne som kan sine ting, fikk det til å svinge ekstra godt. Da opptakene ble testet like etter konserten, formelig lettet spillemenn og sangere fra betonggulvet. Nå sendes smakebiter fra Jostedal-konserten både titt og ofte i den lokale eteren i Sogn og Fjordane.

JOSTEDAL — QUO VADIS?

Tekst og foto: Norman Kjærvik

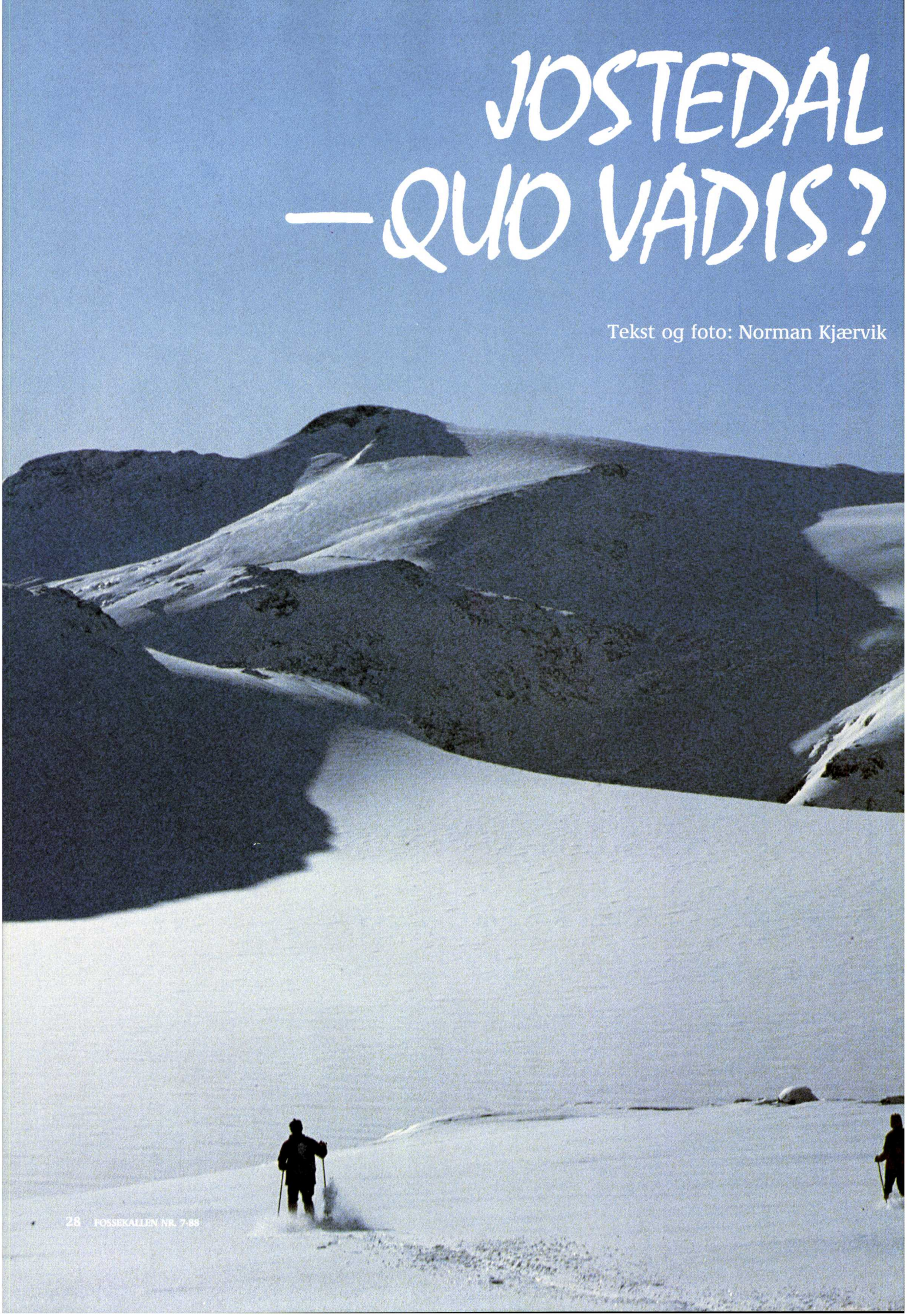

Kraftutbygging fører til store omveltingar i lokalsamfunnet. Utbyggingsperioden er hektisk, terminplanane skal haldast, kraftverket skal stå ferdig til fastsett dato.

Anlegget kan tilby godt løna arbeid i nokre år, men kva skjer når anlegget tek slutt? Er det håp om sikre arbeidsplassar i Luster når Jostedal-anlegget pakkar saman. Og kva blir gjort for å møte tida etter Klondyke?

Jostedal Breførarlag kan tilby alle typar turar på og ved Jostedalsbreen. Bretur på langs av Noregs tak byr på unike naturopplevingar både sumar og vinter.

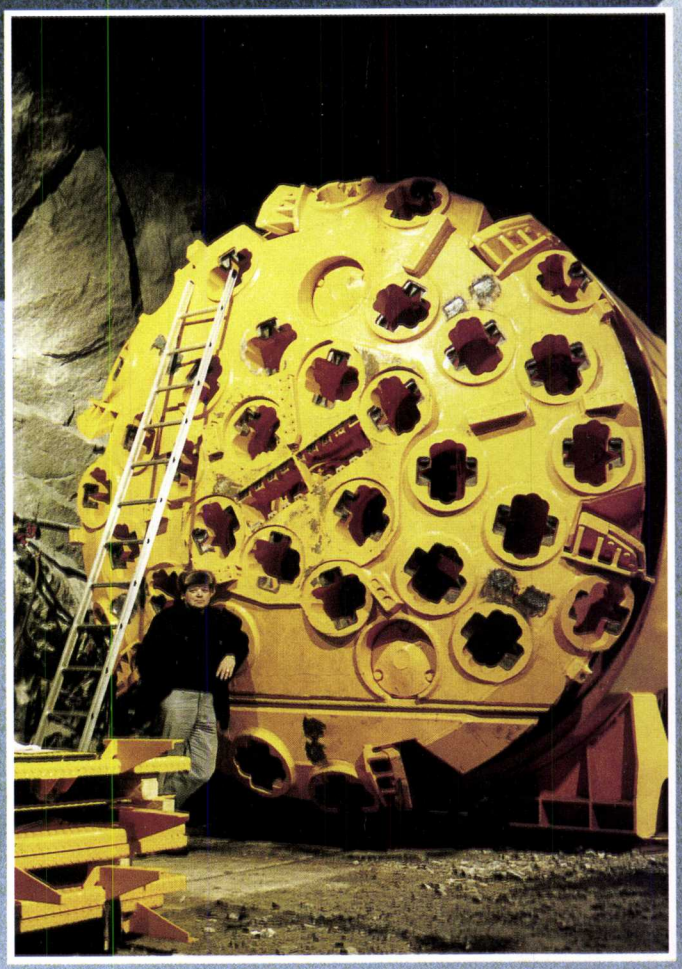

Vegbygging, bygging av anleggsliner, rigging av brakkeleirar og etter kvart tunneldriving har sett sitt preg på Jostedalen i nokre år no. Men om to år er det heile over. Og kva skal da skje med alle dei som i dag — direkte eller indirekte — er løna over anleggsbudsjettet til Statkraft?

Starten

I mai 1984 gav Stortinget klarsignal for utbygging av Jostedal-vassdraget. Anleggsarbeidet vart igangsett straks og Jostedal fekk eit stort innrykk av anleggsfolk. Vegbygging, bygging av anleggskraftliner, rigging av brakkeleirar og etter kvart tunneldriving satte sitt preg på dalen utover sommaren og hausten.

Stortinget valde å la Statkraft få bygge ut det minste av dei omsøkte alternativa. Dette omfattar om lag sju mil tunnelar, steinfyllingsdam med eit volum på 2,6 millionar kubikkmeter og kraftstasjon i fjellet ved Myklemyr med ein installert effekt på 270 MW.

Klondyke

I dag, vel fire år etter at konsesjon vart gitt, kan vi registrere at kommunen har gjennomgått ei rivande utvikling, særleg gjeld dette kommunesenteret Gaupne. Det meste av denne utviklinga skuldast dei ringverknadene som anlegget har gitt. Det er i dag eit stort tal lustringar som enten direkte eller indirekte er løna over anleggsbudsjettet til Statkraft.

Om to år er altså det heile over. Rett nok har kommunen fått Breheim-verkene lokalisert til Gaupne, men der er det ikkje alle som kan rekne med arbeid. Trass i dette er det lite uro å spore i det kommunale byråkratiet.

Snart går siste salva i steinbruddet på Styggevatn. Fyllinga av magasinet er alt i gang og neste år snurrar turbinen.

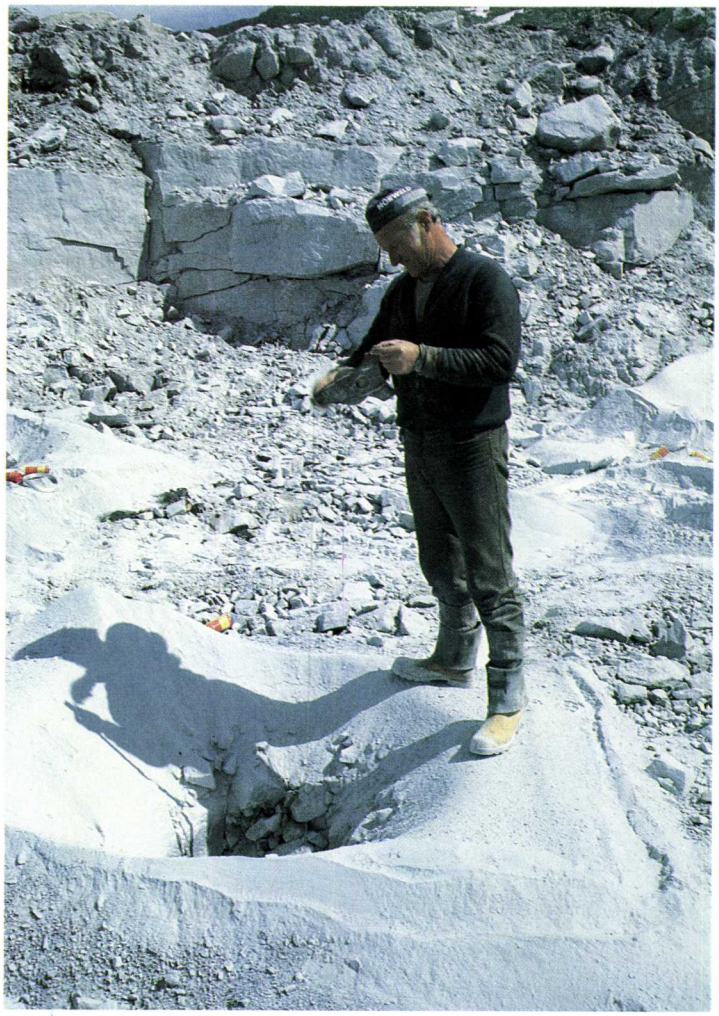

Nigardsbreen er eit dominerande landskapselement inst i Bredalen. Biletet viser utstyret frå det planlagde Breheim-senteret som saman med breen vil utgjere ei turistpakke av internasjonalt format.

Det er som om ingen vil vakne opp frå den søte draumen. Rett nok har det politiske livet i Luster fått stor merksemd, men det av heilt andre årsaker enn dristig og framsynt leiarskap. Folk er urolege for framtida. Dei spør seg: Kvar er dei som skal løfte fana høgt og fortelje folket kvar kursen er sett? Kva er mål og kva er middel i Luster kommune i framtida?

JONAS — eit svar i rett tid?

Jostedal Næringsselskap (JONAS) vart skipa vinteren 1987. Nåja, det heile starta som ein studiesirkel der ein skulle freiste å peike på korleis ein kunne skaffe nye arbeidsplassar for å sikre busetnaden i dalen. Eller meir presist: ein innsåg at dersom det skulle satsast i Jostedal, måtte ein stole på eigne krefter.

JONAS er eit aksjeselskap med 92 aksjonærar. Ettersom turisme og reiseliv er utpeika som satsingsområde av sentrale styresmakter, var det naturleg også for JONAS å interessere seg for dette. Selskapet har fleire interessante prosjekt under planlegging.

Eit velkjent turistmål i Jostedal er Nigardsbreen. Kvart år kjem om lag 30 000 turistar for å sjå denne lett tilgjengelege brearmen, og mange nyttar høve til å leige breførar innover isen. Breen og dalen er verna som naturreservat. I enden av dalen er det planlagt eit bresenter der ei lang rekke emne skal presenteras for publikum.

Breheim-senteret

Breheim-senteret skal vere eit fellesanlegg med ein utstillingsdel og ein informasjons- og billettsentral. I utstillingsdelen skal ein ved hjelp av modellar, plansjer og tekst fortelje om breen som naturfenomen, om det særeigne økologiske samspelet i brenære område og om korleis menneska til ei kvar tid har tilpassa seg og nytta breen.

Lokaliseringa til Nigardsgrandane er i denne samanhengen nærast ideell. Nigardsbreen har den best daterte brerandsona frå «den vesle istida» i Norden som kuliminerte rundt 1750. Massebalansemålingane som har gått kontinuerleg sidan 1962 er ein av dei lengste måleseriane av denne typen i verda. Målingar av materialtransport har gått føre seg sidan 1968.

Utstillingsdelen skal tilretteleggast slik at den kan ivareta oppgåver som senter for informasjon om Jostedalsbreen Nasjonalpark. Dessutan skal det leggjast til rette for å nytte senteret i undervisnings- og forskingssamanheng.

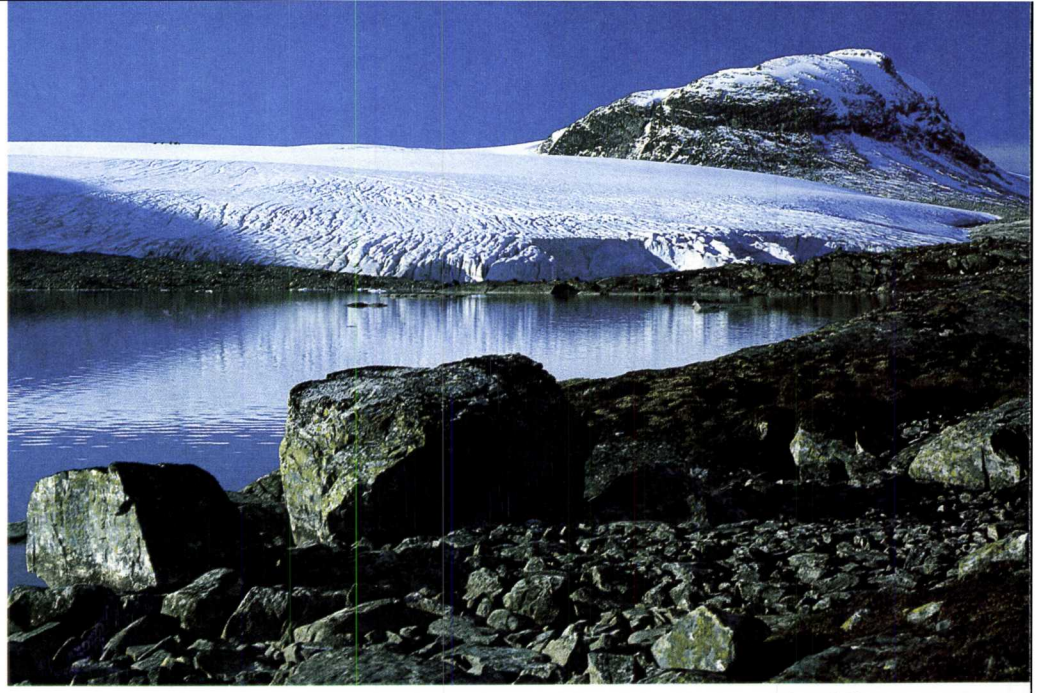

Austdalsbreen med Austdalsvatn. Neste år er magasinet oppfyllt, anlegget trappar ned og folka flytter vidare. Kva no, Luster kommune?

Det er og planar om at NVE skal etablere ein feltstasjon i tilknyting til senteret. Jostedal-vassdraget er utpeika som referansevassdrag, noko som betyr at det skal følgjast ekstra nøye også etter at utbygginga er avslutta.

Den andre delen av Breheim-senteret skal vere informasjons- og salssentral for dei ulike tilboda som alt er i dalen og for dei nye som vil kome etter kvart. På denne måten skal senteret samle turistane, informere dei og gje dei ei innføring i både natur og kulturhistorie for deretter å spreie dei til andre aktivitetar.

Ei styringsgruppe er sett ned for å planlegge Breheim-senteret. Gruppa er samansett av representantar for JONAS, Luster kommune, NVE ved Hydrologisk avdeling, Breheim-verkene, Miljøvernavdelinga hjå Fylkesmannen i Sogn og Fjordane, Sogn og Fjordane Reiselivsråd og Sogn og Fjordane Distriktshøgskule med fleire.

Dersom ein får til dette senteret i tråd med planane som ligg føre, vil det i seg sjølv verte eit viktig turistmål. Saman med Nigardsbreen og dalen vil det utgjere ei samla reiselivspakke av internasjonalt format.

Breføring = vekstnæring?

Dersom ein spør tilfeldig utvalde turistar i Luster kvifor dei er akkurat her, vil svaret i mange tilfelle vere: Nigardsbreen.

Det er ingen tvil om at Nigardsbreen er mellom dei fremste turistmåla på Vestlandet. Organisert breføring starta her i midten av 1960-åra. Nigardsbreen har alltid lokka turistane med sitt imponerande brefall, og sjølv om breen har gått mykje attende, særleg sidan midten av vårt hundreår, er han framleis eit dominerande landskapselement framst i dalen.

I år er tilbodet utvida. Jostedal Breførarlag satsar hardt på å gje turistane det dei vil ha. Enten korte, lette turar i blåisen, eller lange overnattingsekspedisjonar på sjølve breplatået. Parallelt med dette satsar ein og på ei sterkare internasjonal marknadsføring. Vest-Tyskland og Nederland er viktige marknader i så måte. Breførarlaget har i dag seks—sju breførarar i arbeid, og sesongen i år er ein av dei beste hittil. Breføring er inga heilårsnæring, men breførarlaget satsar på utvida sesong ved å tilby skiturar om vinteren/våren og omfattande kursopplegg for grupper utover hausten. Breføring = vekstnæring? Ja!!

Framtida

Når Jostedal-anlegget stenger dørene om eit par år, vil Luster vere attende i kvardagen. Økonomisk vil stoda vere god, kommunen er sikra store årlege inntekter som ei følge av kraftutbygginga. Den største utfordringa vil vere å halde folketal og busetnad på det nivået ein har i dag. Dette vil særleg vere ei utfordring for utkantane i kommunen. Både i Jostedalen og innover Lusterfjorden må ein satse hardt for å halde liv i skular, forretningar og ikkje minst i lagslivet som er ein viktig del av nærmiljøet. Sjølv om framtida til sine tider kan sjå mørk ut, er det alltid eit håp. JONAS har i alle høve synt at det å stole på eigne krefter kanskje er det viktigaste for å sikre framtida!

HISTORISK TRANSPORT

Ved Bjørn Hildoen
Oddny Johnsen

Det var en forunderlig framtoning som natt til tirsdag 21. juni i år møysommelig rullet på vegen fra Vadsø til Varangerbotn. På en tilhenger med 160 hjul foregikk en historisk transport. For aldri har vegdekket på den 50 kilometers sterkningen måtte tåle en last på 120 tonn. Totalvekten for hele transporten ble oppgitt til vel det dobbelte, eller rundt 300 tonn.

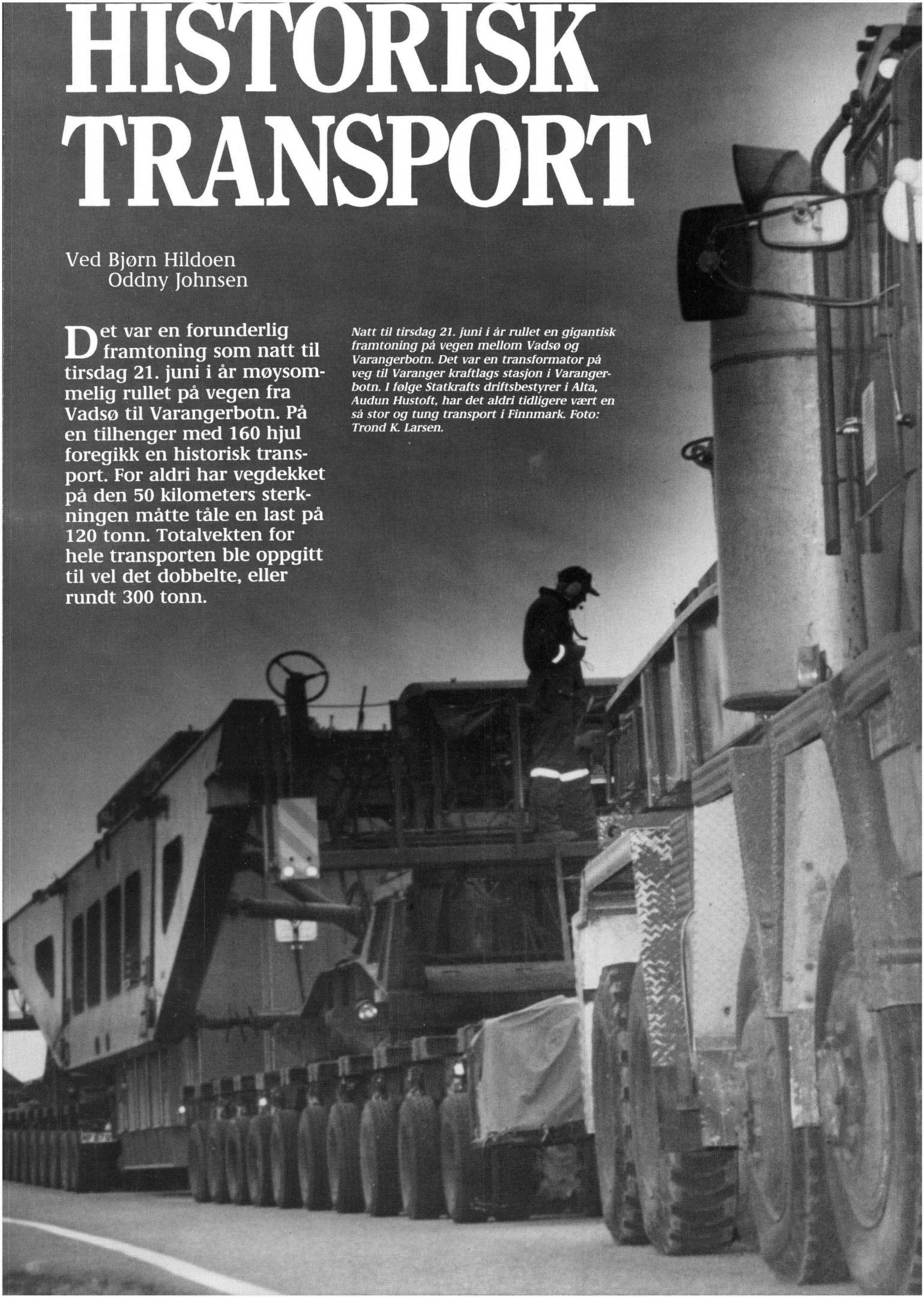

Natt til tirsdag 21. juni i år rullet en gigantisk framtoning på vegen mellom Vadsø og Varangerbotn. Det var en transformator på veg til Varanger kraftlags stasjon i Varangerbotn. I følge Statkrafts driftsbestyrer i Alta, Audun Hustoft, har det aldri tidligere vært en så stor og tung transport i Finnmark. Foto: Trond K. Larsen.

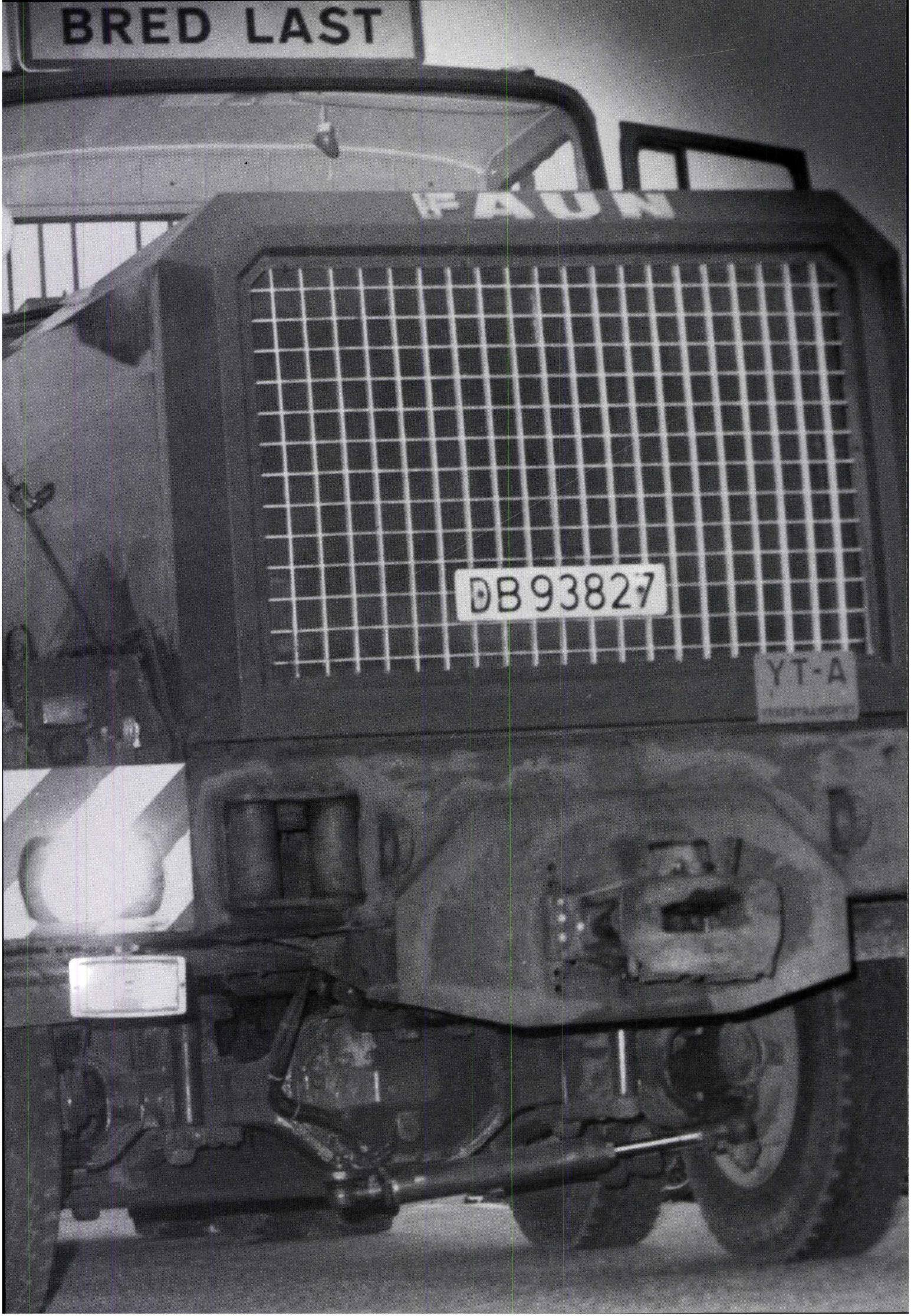
BRED LAST
FAUN
DB 93827
YT-A

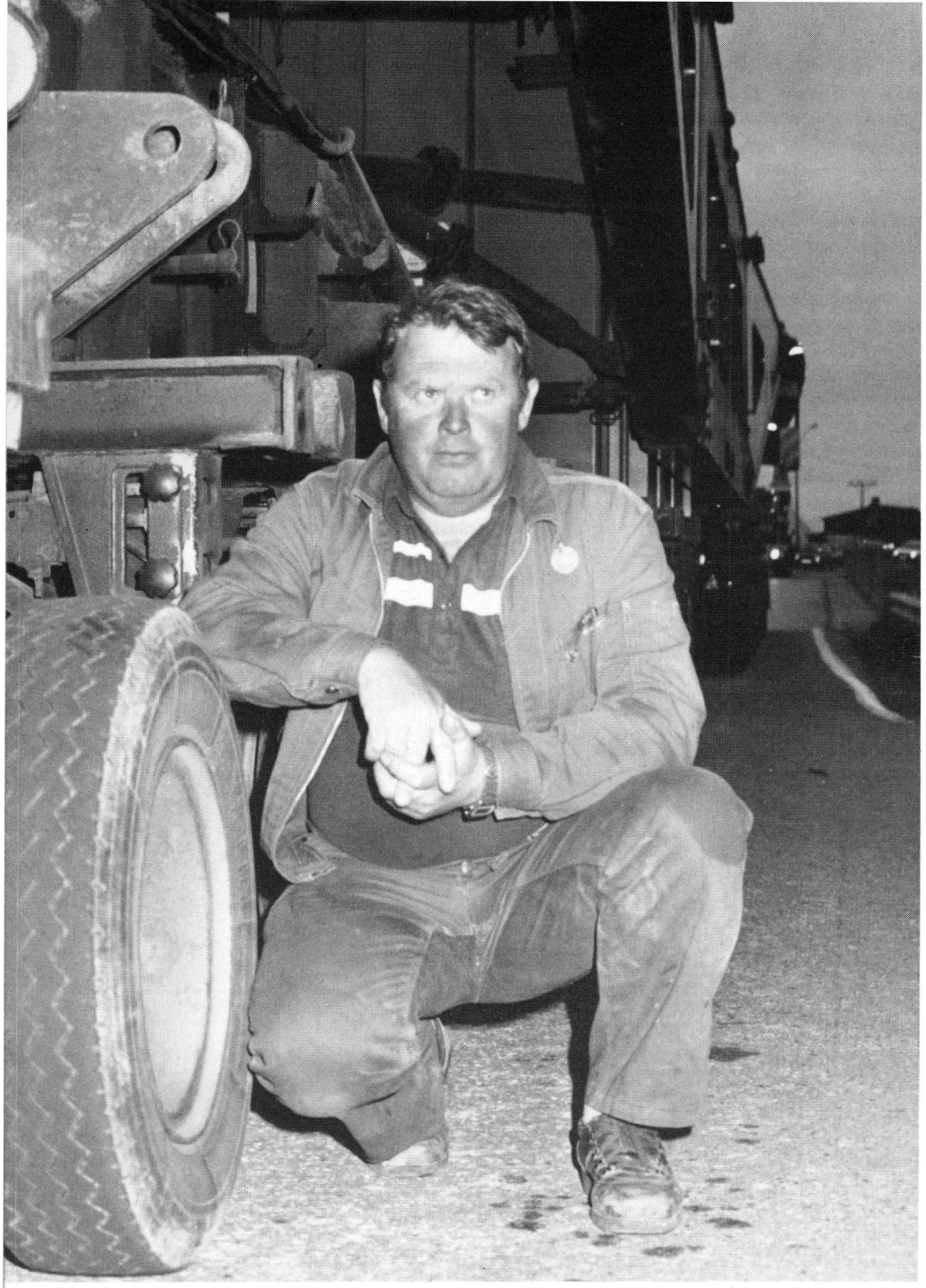

Arbeidslederen for transporten, Ove Kullerud, kunne fortelle da transporten var kommet til Vestre Jakobselv, at det hele var å betegne som rene koseturen — uten problemer. Foto: Trond K. Larsen.

Sjølsagt er det Statskraftverkene som opererer med slike dimensjoner. Det er her snakk om en gigantisk transformator som ble kjørt til Varanger kraftlags stasjon i Varangerbotn.

Knirkefritt

Allerede da Statskraftverkenes spesialbåt, M/S Elektron la til kaia i Vadsø, begynte spekulasjonene omkring transporten. Det første hinderet var ilandføringen. Havnefogden hadde anbefalt at lasten skulle tas på land i slutten av juni måned. Da var vannstanden etter beregningene høy nok.

Nå skulle det vise seg at ilandføringen av vogntoget, med en lengde på 65 meter og bredde på 3,8 meter, gikk knirkefritt. Men båten måtte forhales til sildoljefabrikkens kai. Den kaia var bedre egnet til å ta imot monstret enn den nye dampskipskaia. Dermed var det gjort, det hele ble nærmest «plankekjøring» fra Vadsø til Varangerbotn.

Verd 13 millioner

På forhånd var noen av bruene forsterket. Og der det var tvil, blant annet over Jakobselv-brua, ble begge trekkvognene koblet fra. Så ble den to-delte tilhengeren tauet over brua. Dermed var vekten betraktelig redusert. Hvorvidt brua hadde tålt 300 tonn, får vi vel aldri vite.

Den 6,9 meter lange transformatoren veier i seg sjøl 120 tonn. Den er produsert hos ASEA Per Kure i Oslo. Prisen ligger på cirka 13 millioner kroner.

Driftsbestyrer for Statskraftverkene i Alta, Audun Hustoft, sier til Fossekallen at det aldri tidligere har vært en så stor og tung transport i Finnmark.

Viktigste stasjon

—Den nye transformatoren er på plass ved kraftverkenes viktigste stasjon i Finnmark. Transformatoren i Varangerbotn vil bli aktivisert senest 1. oktober. Den skal forsyne de finske forbrukerne med strøm. Ved stasjonen i Va-

rangerbotn blir strømmen transformert fra 220 til 132 kilovolt før den sendes videre på det finske nettet. Fra Varangerbotn går den eneste større overføringsledningen til vårt naboland, sier Hustoft.

De fem mennene som foretok transporten, er spesialister på området. Mens hele doningen kommer med båt, reiser de etter, gjerne med fly.

Rene koseturen

Arbeidslederen for transporten, Ove Kullerud, kunne fortelle da transporten var kommet til Vestre Jakobselv, at det hele var å betegne som rene koseturen, uten problemer.

—Her er det nærmest rett veg. Bakker er det heller ikke på strekningen. Sjøl om det er dimensjoner over lasten vi har på tilhengeren, har vi ved tidligere transporter hatt inntil 240 tonn bare på tilhengeren. Transportene opp til Ulla—Førre-anleggene er vel noe av det vanskeligste vi har utført. Vegen til de anleggene gikk opp bratte fjellsider, forteller Ove Kullerud.

Transporten mellom Vadsø og Varangerbotn hadde på det meste en fart opp mot 30 kilometer i timen.

Vel framme

Klokken 0230 natt til tirsdag 21. juni var trafoen vel framme i Varangerbotn. Turen var gått helt fint, og Ove Kullerud og resten av mannskapet på den enorme kolossen av en lastebil kunne ta seg en velfortjent kaffetår.

Halv tre rullet altså den 700-hesters trekkvogna inn på den nye kraftstasjonen. Finnmarks største trafo med sine 120 tonn var kommet hjem.

—Det var fin vei innover, og dessuten hadde vi bare halv last, sier Kullerud mellom kaffeslurkene. —Problemer kan vi begynne å snakke om på de svingete vestlandsveiene vinterstid.

Det største spenningsmomentet var vel om innkjørselen til kraftstasjonen var bred nok, og om grusveien klarte vekten. Men det var ingen grunn til bekymring. Operasjonen gikk knirkefritt, toget kunne parkeres og sjåførene kunne gi seg for dagen etter å ha holdt det gående i 21 timer i strekk.

Den 6,9 meter lange transformatoren veier 120 tonn. Totalvekten for hele transporten ble oppgitt til vel det dobbelte, eller rundt 300 tonn. Foto: Trond K. Larsen.

INFORMASJONSSJEFEN HAR ORDET

Denne nye spalten vil heretter være å finne i Fossekallen. Nytt fra styremøtene, mer informasjon og mer åpenhet om det som foregår i ledelsesorganene i Statkraft, er ønsker som stadig kommer fra de ansatte. Og ikke sjelden opplever informasjonssjefen kritikk fra ansatte for at det er for mye hemmelighetskremmeri omkring styremøtene.

Styremøtene er lukket. Styret skal i enkelte saker si sin mening i en saksforberedelse overfor departementet og overordnet myndighet. Det er derfor naturlig at flere saker er unntatt fra offentligheten i samsvar med lovverket.

Hvert kvartal holdes det informasjonsmøter mellom ledelsen og de hovedtillitsvalgte med orientering om sentrale saker som gjelder Statkraft og hvor de tillitsvalgte også kan stille spørsmål om ledelsens prinsipielle syn i saker av interesse.

Informasjonssjef Petter Skjelstad. Foto: Svein Erik Dahl/Samfoto.

Etter hvert styremøte, hvor de ansatte også har to representanter, tar informasjonssjefen opp spørsmålet om hvilke saker som kan offentliggjøres. Er en uttalelse interessant nok for offentligheten, blir det straks sendt en melding til media (NTB, NRK og aktuelle aviser). De ansatte blir dermed også gjort kjent med saken. Spørsmålet har vært reist om dette er den riktige måten å informere på om det som foregår i styret i egen bedrift. Dette er det vanskelig å komme utenom. Har en sak nyhetsinteresse for media, må media ha den straks.

Likevel vil vi fra Statkrafts side bestrebe oss på å gi en bredere orientering om aktuelle saker etter at de har vært behandlet i styret og etter at de er gått ut til offentligheten. De fleste sakene på styremøtet den 21. juni var unntatt fra offentligheten, og pressen fikk bare én sak: Ny driftsbestyrer ble tilsatt ved Vestlands-verkene, og det var Arne Pleym som fikk stillingen.

Petter Skjelstad

Gasskraft-bistand

I forbindelse med planleggingen av det første norske gasskraftverket, har Statkrafts plandivisjon søkt konsulentbistand hos det hollandske kraftselskapet Pegus, der man har erfaring med bygging og drift av kombinerte gasskraftverk.

Gasskraftdelegasjonen fra det hollandske kraftselskapet Pegus som besøkte Norge på forsommeren i år, ble velsignet med godt vær og til dels sterke naturopplevelser.

Det faglige og mellommenneskelige samarbeidet med Pegus har hittil vært meget godt. Hollendere og nordmenn hører til små nasjoner der mye er felles. Særlig kanskje våre humanistiske tradisjoner.

Likheten gjelder imidlertid overhodet ikke landenes geografi. Det var derfor med glede vi tok imot våre hollandske venner da styret og direksjonen i kraftselskapet Pegus ønsket en tur til Norge.

Personlig hadde jeg gleden av å møte delegasjonen i Bergen og følge den til Sima kraftverk, Vøringfossen, Sysendammen, over Hardangervidda og via Hallingdal til Oslo. Velsignet med strålende vær ble vi også i de tre dagene turen varte. Det ble en fin blanding av befaring, faglige samtaler og naturopplevelser.

Besøket ble avsluttet på Statkrafts landssentral i Oslo, der styreformann Thor Listau deltok. Møtet ble ledet av adm.dir. Gunnar Vatten, og representanter for alle våre divisjoner deltok. På dagsorden under dette viktige møtet sto blant annet samarbeid, el-forsyningsproblemer i Holland og Norge og miljømessige forhold knyttet til gasskraftproduksjon.

Vidar Bern

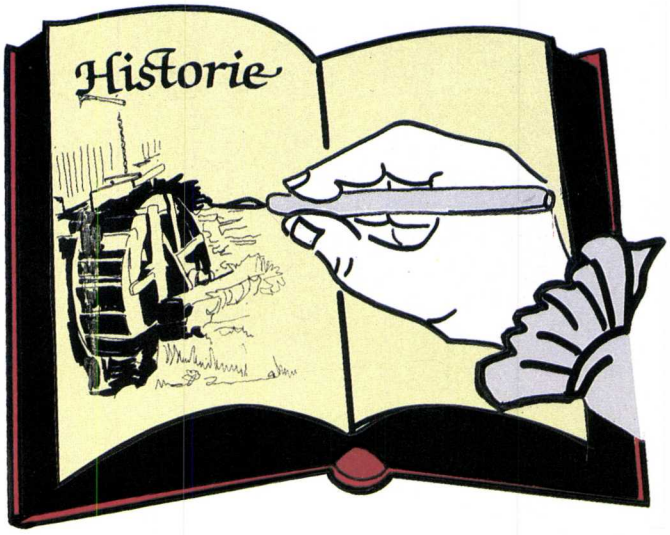

Statkrafts historie:

NORE FÅR HOVEDROLLEN

Ved Erik Tøndevold

Et «proff-lag» skal sikre Statkraft den plassen i Norgeshistorien som bedriften fortjener. Arbeidet startet for fullt 1. august i år, og skal foreløpig gå frem til 1992. Første bind av Statkraft-historien vil dreie seg om perioden 1892—1947.

Mange norske elektrisitetsverk har fått skrevet sin historie, så på dette feltet er Statkraft sent ute.[1] Men dermed får vi også anledning til å lære av andre på godt og ondt. Mangelen ved de fleste av forgjengerne er at de ikke er knyttet til historien forøvrig. Dermed er det mange hendelser som blir vanskelig å forstå. Mye av utviklingen her til lands i årene rundt 1917 blir for eksempel ubegripelig uten at den kobles sammen med revolusjonen i Russland og frykten hos noen og forventningen hos andre om at noe lignende skulle skje her.

Hvorfor stemte for eksempel arbeiderpartimannen Anders Buen for kjøp av Glomfjord kraftverk? Han hadde lite til overs for spekulanter og privatkapitalister, og kunne nok tenke seg å sette strek over den private eiendomsrett slik som «vore brødre bolsjevikerne i Rusland». Men han var realist og gikk inn for å bruke dagens midler for å skaffe staten hånd om naturressurser. Dermed ble spekulasjonen kastrert, sa han.

For å sikre oss at Statkraft virkelig får den plassen i Norgeshistorien som bedriften fortjener, har vi sørget for et «proff-lag» til å gjøre jobben. Arbeidet startet for fullt den 1. august i år med historikeren Lars Thue på heltid. Til støtte har han en bokkomité, der vi blant andre finner tidligere kraftverksdirektør Sigurd Aalefjær og historieprofessor Francis Sejersted.

Vanskelig å velge

Etter råd fra Bedriftshistorisk Senter har Statkraft valgt å «begynne med begynnelsen». Det betyr at Lars Thue innen 1992 skal ha klart første bind om Statkrafts historie — første bind vil dreie seg om perioden 1892—1947.

Emnevalget blir vanskelig, for alt og alle kan ikke være med i boka. Imidlertid vil en foreløpig disposisjon i løpet av høsten bli sendt ut til Statkrafts uteadministrasjoner og avdelinger sentralt. På denne måten kan alle være med å forme Statkrafts historie.

«Hovedpersonen» Nore

Likevel kan vi nok allerede nå si at Nore kraftverk og Nore-ledningene blir sentrale. Det er mange årsaker til det.

1) Nore var «hovedpersonen» hos oss fra fallkjøpet i 1907 til lenge etter idriftsettelsen i 1928.

2) Nore var stort etter norske og internasjonale forhold den gang.

3) Nore var viktig under etableringen av samkjøringen på Sør-Østlandet.

4) Nore fikk stor betydning for utviklingen av lokalsamfunnet.

Og av de kraftverk som den norske stat engasjerte seg i i de første tiår i dette århundre, er det først og fremst Nore som peker fremover mot det Statkraft vi kjenner i dag. Likevel må vi ikke glemme Hakavik og Glomfjord, selv om de er nokså utypiske for vår virksomhet.

Jernbanestrøm fra Hakavik

Hakavik kraftverk er Statkrafts eneste jernbanekraftverk. Det ble vedtatt i 1916 og satt i drift i 1922. Fra Hakavik kan vi lære mye om å tenke el-system eller se mangelen på slik tenkning. Hakavik har mange internasjonale paralleller.

Hakavik leverer «jernbanestrøm» (enfase vekselstrøm). Ved et slikt alternativ blir de elektriske tapene lavere enn når man bruker omformere koblet til det vanlige trefasenettet. Til gjengjeld var Hakavik en dyr kraftkilde, og

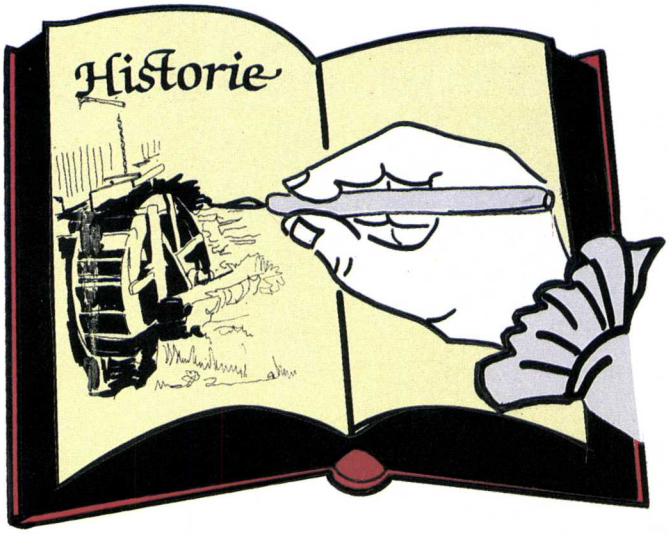

Statkrafts historie:

NORE FÅR HOVEDROLLEN

Ved Erik Tøndevold

Et «proff-lag» skal sikre Statkraft den plassen i Norgeshistorien som bedriften fortjener. Arbeidet startet for fullt 1. august i år, og skal foreløpig gå frem til 1992. Første bind av Statkraft-historien vil dreie seg om perioden 1892—1947.

Mange norske elektrisitetsverk har fått skrevet sin historie, så på dette feltet er Statkraft sent ute.[1] Men dermed får vi også anledning til å lære av andre på godt og ondt. Mangelen ved de fleste av forgjengerne er at de ikke er knyttet til historien forøvrig. Dermed er det mange hendelser som blir vanskelig å forstå. Mye av utviklingen her til lands i årene rundt 1917 blir for eksempel ubegripelig uten at den kobles sammen med revolusjonen i Russland og frykten hos noen og forventningen hos andre om at noe lignende skulle skje her.

Hvorfor stemte for eksempel arbeiderpartimannen Anders Buen for kjøp av Glomfjord kraftverk? Han hadde lite til overs for spekulanter og privatkapitalister, og kunne nok tenke seg å sette strek over den private eiendomsrett slik som «vore brødre bolsjevikerne i Rusland». Men han var realist og gikk inn for å bruke dagens midler for å skaffe staten hånd om naturressurser. Dermed ble spekulasjonen kastrert, sa han.

For å sikre oss at Statkraft virkelig får den plassen i Norgeshistorien som bedriften fortjener, har vi sørget for et «proff-lag» til å gjøre jobben. Arbeidet startet for fullt den 1. august i år med historikeren Lars Thue på heltid. Til støtte har han en bokkomité, der vi blant andre finner tidligere kraftverksdirektør Sigurd Aalefjær og historieprofessor Francis Sejersted.

Vanskelig å velge

Etter råd fra Bedriftshistorisk Senter har Statkraft valgt å «begynne med begynnelsen». Det betyr at Lars Thue innen 1992 skal ha klart første bind om Statkrafts historie — første bind vil dreie seg om perioden 1892—1947.

Emnevalget blir vanskelig, for alt og alle kan ikke være med i boka. Imidlertid vil en foreløpig disposisjon i løpet av høsten bli sendt ut til Statkrafts uteadministrasjoner og avdelinger sentralt. På denne måten kan alle være med å forme Statkrafts historie.

«Hovedpersonen» Nore

Likevel kan vi nok allerede nå si at Nore kraftverk og Nore-ledningene blir sentrale. Det er mange årsaker til det.

1) Nore var «hovedpersonen» hos oss fra fallkjøpet i 1907 til lenge etter idriftsettelsen i 1928.

2) Nore var stort etter norske og internasjonale forhold den gang.

3) Nore var viktig under etableringen av samkjøringen på Sør-Østlandet.

4) Nore fikk stor betydning for utviklingen av lokalsamfunnet.

Og av de kraftverk som den norske stat engasjerte seg i i de første tiår i dette århundre, er det først og fremst Nore som peker fremover mot det Statkraft vi kjenner i dag. Likevel må vi ikke glemme Hakavik og Glomfjord, selv om de er nokså utypiske for vår virksomhet.

Jernbanestrøm fra Hakavik

Hakavik kraftverk er Statkrafts eneste jernbanekraftverk. Det ble vedtatt i 1916 og satt i drift i 1922. Fra Hakavik kan vi lære mye om å tenke el-system eller se mangelen på slik tenkning. Hakavik har mange internasjonale paralleller.

Hakavik leverer «jernbanestrøm» (enfase vekselstrøm). Ved et slikt alternativ blir de elektriske tapene lavere enn når man bruker omformere koblet til det vanlige trefasenettet. Til gjengjeld var Hakavik en dyr kraftkilde, og

de første årene ble mye vann tappet forbi kraftverket fordi det bare var strekningen Oslo—Drammen som den gang var elektrifisert.

Trolig kan Hakavik fortelle mye om oppsmuldring av ansvar og om følgene av slik oppsmuldring. I dette tilfellet var departementet, NSB og Statkraft[2] de viktige aktørene. Men også norske og internasjonale komiteer og kommisjoner ble oppnevnt, og de uttalte seg. Først i 1917 fikk Statkraft hele prosjektansvaret, da det elektrotekniske ble overført fra NSB.

Industristrøm fra Glomfjord

Både Nore og Hakavik var resultater av lange statlige prosesser. Det var bred enighet om at de var med på å løse statens oppgaver innenfor el-forsyningen. Statens engasjement i Glomfjord kraftverk berodde derimot på en tilfeldighet. I likhet med mange «industrikraftverk» på den tiden var Glomfjord under utbygging av et privat selskap. Hovedeieren, svensken Knut Tillberg, fikk kalde føtter, og tilbød anlegget til staten. Den 2. august 1918 sa Stortinget ja, midt i verste Bør Børsontiden. Stemmetallet var 77—39, og mindretallet hadde kraftige motforestillinger. Dessverre fikk mindretallet rett.

Flertallet ønsket å tjene penger, slik at staten kunne basere seg på flere inntektskilder enn skatter. Den største fremtidsoptimisten i så måte var senere statsminister J. L. Mowinckel. Han så for seg hele den nordlandske fiskeflåte drevet av akkumulatorer som var ladet opp med strøm fra Glomfjord.

Staten høstet sørgelige erfaringer med sin første kraftleveranse til kraftintensiv industri. Glomfjord Smelteverk A/S gikk snart konkurs, og det ble aldri betalt en krone for strømmen. Heldigvis hadde staten sikret seg 1. prioritets pant, så ved tvangsauksjonen i 1924 gikk tomter, fabrikklokaler og mye annet over på statlige hender.

Glomfjord har en interessant parallell i Aura. Der prøvde de private eierne imidlertid ikke å selge til staten. Dermed fikk staten Aura omtrent gratis i 1946.

Tankekors

For Nore, Hakavik og Glomfjord ble de viktigste avgjørelsene tatt i årene 1913—1919. Etaten vokste kraftig, men omorganiseringen kom først i 1920—1921. Tankekorset er at da Statkraft endelig fikk en slagkraftig organisasjon, var landet allerede langt inne i depresjonen. Den nye organisasjonens oppgaver ble derfor begrenset til å fullføre prosjekter som allerede var vedtatt.

Statkrafts historie er en blanding av sentral og lokal historie. Når det gjelder Glomfjords lokalhistorie, er mye allerede gjort.[3] Sentralt står særlig spørsmålet: Hvorfor kjøpte staten Glomfjord i 1918? Her må vi prøve å få tak i Knut Tillbergs papirer. Hvem i staten var den store pådriver? Statsadministrasjonen var skeptisk. Var det statsminister Gunnar Knudsen selv som var påvirket av en blanding av nasjonalisme og spekulasjonsfeber? Knudsen var kjent som en sterk og dominerende statsminister.

Dette kan være med på å belyse et viktig spørsmål i Statkrafts historie. Var vi aktive, eller mest passivt arbeidende ut fra andres initiativ? Både kjøpet av Glomfjord og vedtaket om utbygging av Hakavik skjedde etter initiativ utenfra. På Nore var Statkraft imidlertid mer aktiv.

Likevel skulle det ta elleve år fra fallkjøpet i 1907 til Nore kraftverk ble besluttet i 1918. Vi burde nok ha konsentrert oss mer om Nore og vært mindre villig til å utvanne staben ved å utrede alt mulig annet etter forespørsel utenfra. Ble slik prioritering diskutert? Forsinkelsen på Nore gjorde at aktuelle kunder mistet tålmodigheten og startet egne utbygginger. Det var denne overfloden av kraftverk som var el-forsyningens hovedproblem i mellomkrigstiden.

Opprinnelig tenkte vi oss i Statkraft at arbeidet med vår historie skulle starte med perioden 1947—1960. Imidlertid har vi altså nå valgt å følge Bedriftshistorisk Senters råd om å begynne med begynnelsen (1892—1947). Samtidig med dette vil muntlige kilder til de første etterkrigsprosjektene bli intervjuet.

Til dette arbeidet har vi altså satset på en profesjonell historiker. Imidlertid betyr ikke det at «amatørene» er uønsket. Særlig lokalt tror vi det er mye amatører kan gjøre, og vi vil oppmuntre og legge forholdene til rette for dette. På egenhånd klarer vi aldri å få oversikt over alle potensielle medarbeidere, og vi ber derfor om at interesserte kontakter oss.

---

[1] Prosjektet har tidligere vært omtalt i Fossekallen nr. 9—10/1987 og i nr. 6/1988.

[2] Navnet Statkraft er i denne artikkel også brukt om dem som tidligere håndterte våre arbeidsoppgaver.

[3] Farup, Else: Trekk fra Glomfjords historie. Meløy Bygdeboknemnd 1977.

For å sikre oss at Statkraft virkelig får den plassen i Norgeshistorien som bedriften fortjener, har vi — som alltid — sikret oss et «proff-lag» til å gjøre jobben. Proff-laget som jobbet på Nore-ledningene, er nok sikret plass i Statkraft-historien.

Ikke alt og alle får plass i boka om Statkraft. Men Nore kraftverk bør spille en sentral rolle. Av de kraftverk den norske stat engasjerte seg i i de første tiår i dette århundret, er det først og fremst Nore som peker fremover mot det Statkraft vi kjenner idag. Foto: Svein Erik Dahl/ Samfoto.

SN 1037
DYNAMIT
DYNO INDUSTRIER AS

BYGG FOR FREMTIDEN

Vi har tidligere i Fossekallen berørt temaet økonomisk styring for driftsområdene. Her skal vi på tilsvarende måte gå inn på hvordan det i Statkraft nå legges opp til at styringen skal kunne bedres når det gjelder utbyggingsprosjektene.

Statkrafts egne medarbeidere ivaretar alle sider av større utbyggingsprosjekter — fra system- og generalplanlegging til utbygging og idriftsettelse. Innenfor NVE-Statskraftverkene var organiseringen av de store utbyggingene prosjektrettet. Ved omorganiseringen fra 1. januar 1986 valgte man å skille mellom byggherrefunksjonen, planleggingsfunksjonen og anleggsvirksomheten. Dette ut fra ønske om å få til interne enheter i Statkraft som kunne sammenlignes og eventuelt konkurrere med tilsvarende virksomheter i det private næringsliv.

Glidende overganger

I de prinsippene for styring av Statkraft som ble vedtatt tidlig i 1987, ble dette fulgt opp. Det ble der fastslått at byggherrefunksjonen i Statkraft alltid skal ivaretas av administrerende direktør eller hans stab. «Byggherren» skal så formidle utbyggingsoppdrag til divisjonene. Videre ble det slått fast at Plandivisjonen skal styres som et konsulentfirma, Anleggsdivisjonen som et entreprenørfirma. Dette betyr at ansvaret for prosjektene og prosjektbudsjettene blir delt mellom divisjonene, og at det bare er prosjektkoordinatorene og administrerende direktør som får totalansvar for det enkelte prosjekt. Overgang til de nye styringsprinsippene skal gå gradvis. På kort sikt blir derfor prinsippet om at divisjonene skal konkurrere med private om oppdragene fra byggherren, neppe aktuelt å følge. Foreløpig vil man fortsette med dagens ordning der divisjonene selv vurderer hvilke oppdrag som bør settes bort og hvilke som skal utføres i egen regi. Det mer langsiktige siktemålet er imidlertid at divisjonene også skal konkurrere eksternt.

Styringen med økonomien ved Statkrafts anlegg skal bli bedre. Dette forutsetter bedre planlegging og en mer effektiv utnyttelse av ressursene i byggefasen — både på maskinsiden og menneskelig sett. Foto: Svein Erik Dahl/Samfoto.

Utbyggingsvirksomheten i Statkraft er ennå ikke fullt ut blitt lagt om i tråd med den nye organisasjonsløsningen og de fastsatte styringsprinsippene for denne. I stedet har man i Plan- og Anleggsdivisjonen på visse områder videreført den arbeidsform man hadde før omorganiseringen. Eksempelvis er det fortsatt anleggene som står for samordning og oppfølging av prosjektbudsjettene, inkludert Plandivisjonens og andres budsjettansvar. Samtidig med innføringen av nytt økonomisystem, er det imidlertid naturlig å fullføre omorganiseringen slik at også ansvaret for økonomioppfølgingen blir delt mellom divisjonene.

For Statkraft samlet og utad overfor myndighetene er det imidlertid fortsatt viktigst å følge opp prosjektene totalt sett. Vi må altså både kunne stille opp rapporter som viser stillingen for et utbyggingsprosjekt samlet (byggherrens ansvar) og for hvert enkelt delansvar innenfor et prosjekt (divisjonenes ansvar).

Bindende overslag

Grunnlaget for å få fram lønnsomme anleggsprosjekter legges for en stor del i de tidlige planfasene, for eksempel under prosjektutvelgelsen og generalplanleggingen. Her vil teknisk kompetanse for å få fram gode alternativer og økonomisk kompetanse for å få fram relevante kalkyler og sammenligninger bety god styring. En viktig form for styring i denne forbindelse er etterprøving av beslutningsunderlaget. Det forutsetter at man før et prosjekt blir satt i gang, utformer et startdokument med beslutningens viktigste data.

Når byggebeslutning er fattet, skal byggherren gi divisjonene (eventuelt andre) formelle oppdrag. Divisjonene binder seg da til de overslag (tilbud) de har gitt, og som ligger til grunn for oppdraget. Under arbeidet med oppdraget skal byggherren løpende måle det faktiske ressursforbruket i forhold til det avtalte overslaget. For å sikre at fremdriften ikke hindres av for stramme budsjettrammer, skal byggherren imidlertid disponere en reservepost for hvert utbyggingsprosjekt.

Timeregistrering

Plandivisjonen skal først og fremst bidra med arbeidsinnsats. At divisjonen skal styres som et konsulentfirma, innebærer i første rekke styring med den enkelte medarbeiders tidsforbruk. I alle konsulentfirma er timeregistrering nøkkelen til styring. I Statkraft vil man på tilsvarende måte ta i bruk timeregistering for å få en oversikt over ressursinnsatsen på de enkelte prosjekter og aktiviteter innen hvert prosjekt. Oppfølging av timeforbruket vil gi grunnlag for bedre planlegging, gjennomføring og kontroll både med prosjektene og med linjeenhetene (divisjoner, avdelinger og kontorer).

Timeregistrering i forbindelse med enkelte større utbyggingsprosjekter er allerede startet. Gradvis vil omfanget av timeregistrering øke, og siktemålet er at man fra 1990 skal kunne operere Plandivisjonen i tråd med de nye styringsprinsippene. Dette betyr samtidig at man får et bedre grunnlag for belastning av de enkelte prosjektene.

Bedre planlegging

At Anleggsdivisjonen drives som et entreprenørfirma, er ikke nytt. Det nye er imidlertid at totalansvaret for prosjektene nå er byggherrens ansvar. Tidligere var også dette ansvaret overlatt til de enkelte anlegg.

Anleggsvirksomheten har ofte måttet stri med dårlige plangrunnlag. Først og fremst har dette hatt sammenheng med at utbyggingene er startet før detaljplaner forelå. En god styring av Statkrafts anlegg forutsetter at det på forhånd er utarbeidet tilsvarende plangrunnlag som ved entrepriser. Ellers vil anleggsdivisjonen ikke ha det nødvendige grunnlag for å utarbeide sitt «anbud», og man vil ikke ha det nødvendige grunnlag for oppfølging underveis i byggeperioden.

I byggefasen blir det helt avgjørende om man får til en effektiv utnyttelse av ressursene — både når det gjelder mennesker og maskiner. Oppfølging av enhetspriser og andre nøkkeltall vil

her stå sentralt. En annen viktig faktor er å få lavest mulige anleggsrenter. Dette gjør man best ved å sette inn kapitalinnsatsen så sent som mulig i prosjektet. En slik praksis krever imidlertid god planlegging av byggevirksomheten. Hvor stor del rentene utgjør av anleggsregnskapet, kan gi en pekepinn på hvor godt en utbygging er planlagt. Slike nøkkeltall vil nå inngå som en sentral del av anleggsbudsjettene.

Fleksible systemer

I skrivende stund er det ennå ikke tatt stilling til om man skal innføre et nytt system for prosjektstyring. Et slikt system vil kunne dekke både fremdrifts- og kostnadsoppfølgingen av prosjektene. Dette vil med andre ord være det operative styringssystemet for de prosjektansvarlige.

Det som imidlertid er bestemt, er at det fra årskiftet skal innføres nye økonomisystemer i Statkraft. Systemene er tilpasset ansvarsdelingen for prosjektene og de ulike krav som stilles til rapportering av styringsinformasjon knyttet til utbyggingsprosjektene. For eksempel er det utarbeidet egne moduler for utbygginger på overføringssiden, én for Svartis-anleggene og én for Jostedal-anlegget. Nye prosjekter med spesielle behov vil tilsvarende kunne bli egne moduler i det nye økonomisystemet. Systemene er fleksible og vil gradvis kunne utvikles til å dekke mer avanserte krav.

I det nye økonomisystemet vil hvert lokale anlegg ha sitt eget regnskap, og alle rapporter og skjermbilder skal skreddersys ut fra anleggenes behov. Kontoplanen er dels felles for Statkraft, dels felles for alle anleggssentrene og dels individuelt tilpasset hvert enkelt prosjekt.

Regnskapsprinsippet

Vår nye leverandørreskontro har et felles register for hele Statkraft, men de enkelte anlegg og anleggssentra får lokalt bare tilgang til egne regninger. Her registreres regninger etterhvert som de kommer inn og de ansvarlige har foretatt kontering. Systemet skal sørge for utbetalinger ved forfall og automatisk postering i regnskap.

Med de nye systemene vil det bli visse endringer i regnskapsrutinene også for anleggssiden. Anleggene skal nå bare føre sin egen del av prosjektregnskapet, og det blir slutt på å sende bilag fra Oslo for postering og utbetaling ved anleggene. Plandivisjonens bilag skal nå konteres av Plandivisjonen selv, mens regnskapsføringen og utbetalingen vil bli foretatt ved regnskapskontoret sentralt. Det er altså budsjettansvaret som heretter blir avgjørende for hvor regnskapsføringen skal skje.

Overgang til regnskapsprinsippet, slik det fungerer i næringslivet for øvrig, betyr i praksis at regningene kan regnskapsføres før utbetaling. Dermed oppnår man en litt mer aktuell regnskapsinformasjon.

Overgangen til nye systemer og rutiner vil bli et løft både for Plandivisjonen og for anleggene. Vi fra økonomiprosjektet vil imidlertid utover høsten og ved årskiftet gjøre vårt beste til at overgangen skal gå mest mulig smidig for seg.

Kjell Haukeli

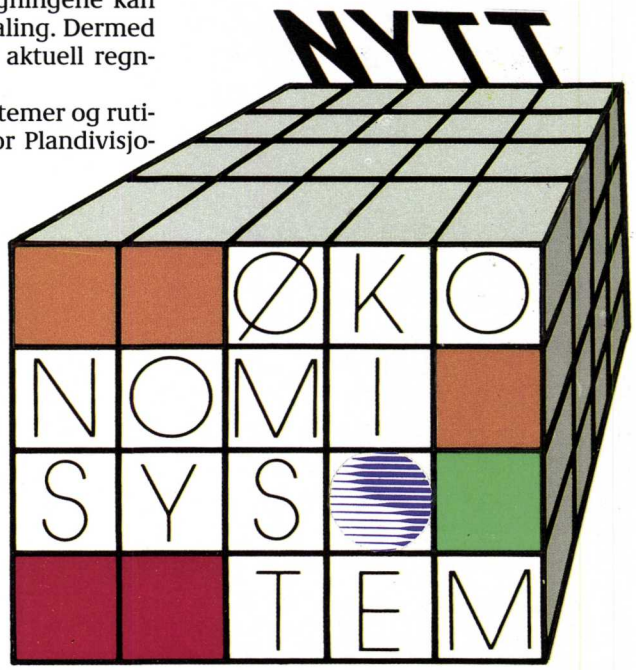

Doktorgrad om induserte tap

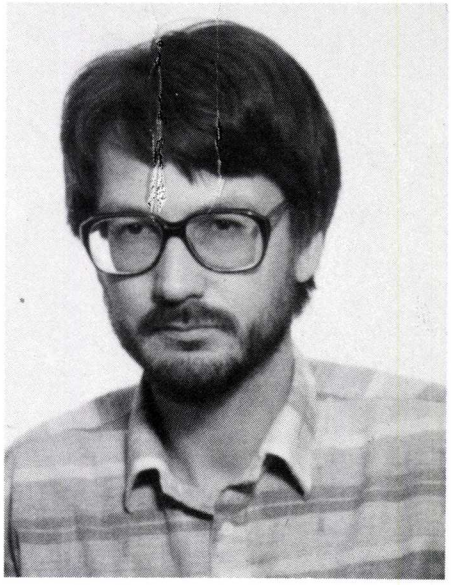

Jens Kristian Lervik (35) har tatt doktorgraden ved Norges tekniske høgskole med en avhandling om problemstillinger knyttet til induserte tap, strømfordeling og reaktansforhold i høystrømsanlegg. Doktorgradsarbeidet er et bidrag til bedre dimensjonering av slike anlegg.

Lervik har i sitt doktorgradsarbeid blant annet undersøkt hvor brukbare ulike datatekniske beregningsmetoder er til å bestemme induserte strømmer og tap. Dette har han gjort ved å sammenligne resultater fra ulike eksperimentelle undersøkelser med det dataprogrammene viser.

De todimensjonale datatekniske metodene, som er basert på elementmetoden og begrenset til materialer med lineære egenskaper, har gitt relativt stort avvik sammenlignet med målinger. Derimot har Lervik påvist at forholdsvis enkle dataprogrammer, der det er mulig å innføre hysterese og ulinære magnetiske materialegenskaper, har gitt godt resultat. Disse metodene er begrenset til endimensjonale geometrier.

Avhandlingen har tittelen «Nærføring av store strømmer. Beregninger og målinger av induserte tap». Doktorgradsarbeidet er utført ved Institutt for elkraftteknikk, og det er et resultat av flere samarbeidsprosjekter med en rekke norske elektrotekniske industribedrifter og etater.

Lervik er fra Halden, og ble utdannet ved Avdeling for elektro- og datateknikk i 1975. Siden 1976 har han vært ansatt ved EFI — Elektrisitetsforsyningens Forskningsinstitutt — i Trondheim.

Tokke-sjefen Bjarne Aamold:

DALEN MIDT I BLINKEN

Ved Jac. Gundersen

Bjarne Aamold, driftsbestyrer for Tokke-verkene, har sitt sete på Dalen i Telemark. Dalen føles verken trang eller innestengt, mener han. —Å komme hit var midt i blinken for meg. Her har jeg trivdes fra første stund. Jeg er opprinnelig fra Nannestad på Romerike, hvor naturen er preget av skog. Her i Vest-Telemark er naturen langt mer variert. Den tiltaler meg, som alltid har likt å gå i fjellet.

Aamold kom til Tokke-verkene som driftsingeniør i 1967. Han overtok sin nåværende stilling i 1979, og har rukket å bli 60 år. Han hører med andre ord til de «voksne» i Statskraftverkene.

Driftsbestyrer Bjarne Aamold dyrker selv sine slangeagurker og tomater i eget drivhus.

Generasjonsskifte

Ved Tokke-verkene er det fremdeles en del folk igjen som har vært med siden anleggstiden. Men man er inne i et generasjonsskifte. Noen av de nye arbeidstakerne er barn av gamle Tokke-veteraner.

Selv om Aamolds tre barn alle er flyttet ut på grunn av studier og av yrkesmessige årsaker, er han udelt positiv til lokal rekruttering. —Jeg synes det er en stor fordel med lokal, stabil arbeidskraft.

—Motsetningsforhold?

—Nei, det har jeg aldri merket noe til. Slikt som klasseskiller er vi ukjent med her oppe. De- og du-problemer har vi aldri hatt. Og lokalt har det hele tiden vært en positiv holdning til kraftutbygging. «Innflytterne» og den gamle lokalbefolkningen har gått godt sammen, så konflikter og motsetningsforhold har vi hatt lite av.

Hans store hobby

Aamold liker fjellturer og tilbringer mye av sin fritid på hytta ved Hyljeli.

—Reagerer du på at sola er lenge borte fra Dalen om vinteren?

—Vanligvis reagerer jeg ikke negativt på det. Men det hender det kan føles som en brå overgang å gå fra sola på fjellet og ned i mørke Dalen. Men jeg ser det ikke som noen direkte ulempe, for som regel er det mye gråvær om vinteren likevel. Jeg setter pris på den rene, friske lufta. Håper vi får beholde den.

Tokke-verkene har over 40 boliger. Aamold og hans kone bor i én av dem. Husleien er rimelig. Strømmen også.

Hans store hjemmehobby er dyrking av slangeagurker og tomater i eget drivhus. Man skulle tro at han som har tilgang på så billig strøm, ville varme opp drivhuset med elektrisitet. Men det gjør han ikke.

—Vi trenger det ikke, for her på Dalen har vi skikkelig sommerklima, understreker han. —Dalen ligger på 72 meter over havet som en gryte mellom de bratte fjellsidene. Sammen med innsjøen Bandak virker disse kanskje temperaturregulerende, som varmemagasin.

Da Aamold kom til Tokke-verkene, var de siste Tokke-stasjonene Lio og Byrte kraftverk under bygging. De sto ferdig i 1969, og Kjela kraftverk ti år senere. Hogga kraftverk i Nome, som fjernstyres fra Dalen, ble tatt i bruk 1. april 1987.

Omkring 90 ansatte er det ved Tok-

ke-verkene, leilighetsvis er man oppe i over 100.

Tokke-verkenes kraftstasjoner har en maskininstallasjon på temmelig nøyaktig én million kilowatt — og den årlige kraftproduksjonen er gjennomsnittlig 4,4 milliarder kilowattimer. Men man har vært oppe i hele 4,8. Magasinkapasiteten er på cirka 1 800 millioner kubikkmeter. Tokke kraftstasjon på Dalen — som er den største — har fire aggregater som samlet har en maskinkapasitet på 430 000 kW.

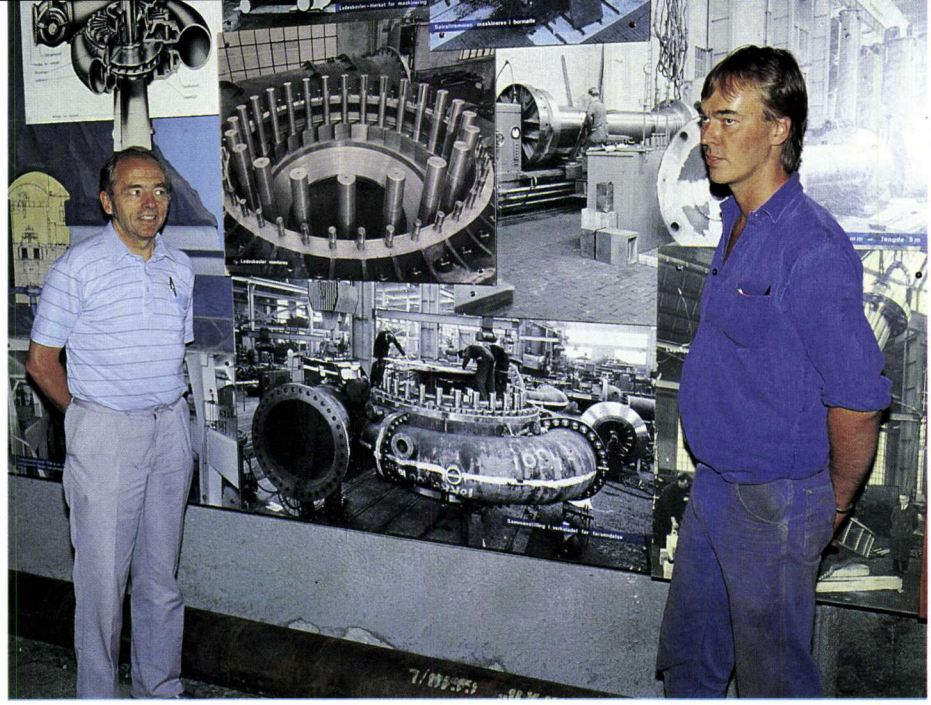

Bjarne Aamold sammen med Olav Hovden foran en fotomontasje av den første turbinen som ble levert av Kværner Bruk.

Økonomi og flom

—Det forekommer at kraftmagasinene renner over?

—Regulerte vassdrag må betraktes som flomvassførende — som om de ikke var regulert, når magasinene er fulle.

—Det må være meget vanskelig å ha ansvaret for reguleringen — oppsamlingen av driftsvann i magasinene? Du må jo også tenke økonomi.

—Vi nytter oss av den kunnskapen og de opplysningene som finnes. En flomutvikling må alltid vurderes — hvor mye kan holdes igjen — eller må slippes. Vi har ansvaret for at reguleringsbestemmelsene blir fulgt, og at ikke for mye vann går til spille.

Positiv og dyktig gjeng

Hvis du kommer i en situasjon hvor magasinene er fulle og flommen er stor, da ser du ikke på energiprisen. Da tilstreber du å lede vannet ut på naturlig måte, for mest mulig å forhindre flomskader.

—Sover du godt under slike forhold?

—Ja, jeg gjør nok det, men det er klart at en slik situasjon tar du ofte med deg hjem. Likevel sover jeg godt, for ved Tokke-verkene har vi en positiv og dyktig gjeng, som kan takle problemene. Men Aamold innrømmer at han nok i slike perioder følger godt med i værmeldingen.

På spørsmålet om han lengter ut av og til, svarer Aamold at han og kona tenker på en tur sydover i år. —Jeg har jo fått den femte ferieuka, vet du. Men som pensjonister ser han ikke bort fra at de foretrekker fast adresse på Dalen.

Bjarne Aamold og Olav Hovden ved en turbintrommel under montasje.

En lys idé

I en tid da selv Statkraft har det trangt økonomisk, kan det kanskje være på sin plass å komme med rasjonaliseringsforslag for å spare inn på driftsutgiftene. I den forbindelse vedlegger jeg et foto fra et hotell i det fjerne Østen, anno 1988. Stort enklere, billigere og raskere kan det vel neppe gjøres.

Preget som jeg er av småbrukermentalitet, frydet jeg meg over at en eller annen hadde hatt fantasi til å løse dette problemet i en håndvending. Kanskje var det milevis til nærmeste forretning hvor reservedeler kunne skaffes? Kanskje satt hotellgjestene i stupmørke? I slike tilfelle er lyse hoder gode å ha. I øst som i vest.

Sigurd E. Hysjulien

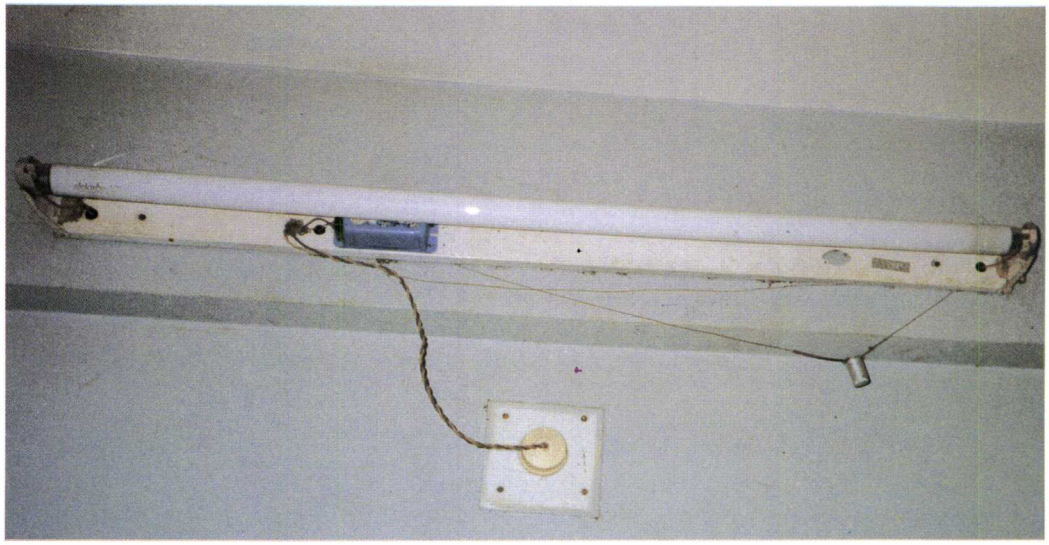

Spare på skillingen — og la daleren gå

Nå må vi spare — Norge er på ruinens rand. Dette blir vi fortalt i mange sammenhenger. Vi har levd for flott — og etter den søte kløe, kommer den sure svie. Så også i NVE og Statkraft. Vi må spare!

Denne gang gjelder det kjøretjenesten. Et rundskriv i våre posthyller oppfordret oss nylig til å vise moderasjon når det gjelder kjøretjenesteoppdragene. Dette er meget forståelig.

Men så heter det videre i rundskrivet: «Personbefordring i forbindelse med tjenesteoppdrag til sentrum kan ofte like effektivt og billigere dekkes opp gjennom kollektivnettet».

Vel, lønningene til de ansatte i staten er ikke av de høyeste, men dog. Hva vil ikke en direktør, sjefingeniør eller en annen ansatt for den saks skyld, kaste bort i tid og penger ved å måtte gå til en trikkeholdeplass og vente på trikk eller bane i rushtiden. Er ikke timelønnen for mange i Statkraft og NVE større enn at man skal kunne benytte sin arbeidstid bedre? Det er vel å spare på skillingen og la dalaren gå!

«Bruk av drosje som alternativ er neppe noen effektiv løsning som innsparingstiltak», heter det også i rundskrivet. Ikke det? En drosje trenger man verken å betale sykepenger eller arbeidsgiveravgift for!

Aud Berg

Regelverk for kraftutbygging

1. Varigheten av alle typer møter er oppad begrenset til 30 minutter.

2. Konstruktørenes plass er ved tegnebrettene. Det forutsettes at slikt personell og utstyr fremdeles finnes i Statkraft.

3. Anleggsingeniørenes plass er ved byggeplassen.

4. Det er forbudt å bruke arkitekter.

5. Konsulenter brukes bare i den ytterste nød. Vanligvis tar slike vismenn skyhøye honorarer for å fortelle oss hvor mye klokken er.

6. EDB-systemers brukbarhet er omvendt proporsjonal med anskaffelseskostnadene.

7. Kraftstasjonshallen er maskinrom og ikke scene for Riksteateret eller den lokale leikarring.

8. Vannkraftutbyggingens primære mål er å fremskaffe kWh.

9. Driftsadministrasjonen venter å motta et ferdig kraftverk, ikke et byggesett.

10. Følger du dette regelverk, skal det gå deg godt og du skal lenge leve i landet.

TWh

ORDET ER FRITT

NVE's naturvern i spinn?

Jeg erfarer fra velinformert kilde at NVE's naturvern har reagert på det skarpeste fordi Statkrafts kraftledningsbyggere har satt opp midlertidige brakker ved inngangen til Kvilldal kraftstasjon. Denne løsning er valgt fordi den er kostnadssparende. Blant annet unngikk man på denne måten nye opplegg for vann og kloakk.

Det er nu på tide å stille spørsmål om samfunnet, det vil si skattebetalerne, har råd til den finfrisyre og overspill som den sentrale naturvernenhet legger opp til. Vi kan i dag fastslå at naturverntiltakene sammen med andre fordyrende disposisjoner og pålegg, har drept hønen som la gulleggene, nemlig vannkraften.

Det bør heretter i naturvernsaker vises større varsomhet ved å skille mellom de tiltak som er uoppsettelige og slike tiltak som med fordel kan utsettes eller sløyfes i en trengt økonomisk situasjon for landet.

Saken med de midlertidige anleggsbrakkene ved Kvilldal er i og for seg ingen stor sak, men symptomatisk for holdninger i en offentlig etat med stor makt og innflytelse. Det sier seg selv at ved et stort kraftverkskompleks som Ulla—Førre må det fra tid til annen tåles at det foretas arbeider av ulike slag uten at det lages administrativt oppstyr på høyeste nivå.

Det er i denne forbindelse fristende å vise til anleggsarbeidene foran Norges Storting for å skaffe forsamlingen høyst påkrevet garasjeplass. Saken ble greitt løst i Oslos paradestrøk. Utførende entreprenører fikk anledning til å ordne seg praktisk, og de fikk jobben gjort. Det er undertegnedes mening at de midler vi heretter kan avse til forskjønnelse av våre omgivelser, må satses i våre nærmiljøer. Men selv der må man tåle at nyttig arbeid blir gjort.

Jørgen Sørensen

Sterk kost

I påsken i år støtte en av Fossekallens bidragsytere på dette skiltet ved Mysuseter — et skilt som etter vår mening i betydelig grad forsterker den kjente advarselen «Høyspenning — Livsfare». Teksten på skiltet lyder: «Vennligst ingen blomster til hjemmet, men et bidrag til avdødes siste ønske, nedlegging av jordkabel på dette sted». En kost som er litt i sterkeste laget, spør De oss. Vi kan vel dra den slutning at den «spøkefuglen» som her har vært i aksjon, har vært noe overspent.

Red.

Frist for innsendelse av stoff til Fossekallen nr. 9/1988

PERSONALIA:

Nytilsatte:

Blakstad, Widar	*Avd.ing.*	AOA
Derås, Otto Jonny	*Fagarbeider*	Rana-verkene
Heen, Anton Ø.	*Avd.ing.*	ATM
Helmersen, Gunnar	*Fagarbeider*	Østlands-verkene
Holvik, Reidar	*Overingeniør*	Svartisen-anleggene
Henriksen, Harald N.	*Overmontør*	Østlands-verkene
Johansen, Odd R.	*Avd.ing.*	Svartisen-anleggene
Kirkeluten, Øystein	*Avd.ing.*	PEG
Kleftås, Bjørn	*Overingeniør*	Rana-verkene
Kleiven, Axel	*Avd.ing.*	Breheim-verkene
Kløvstad, Jan P.	*Sjefingeniør*	DSS
Knutsen, Line	*Kontorfullmektig*	Vestlands-verkene
Kveane, Terje Arild	*Ingeniør*	Jostedal-anlegget
Larsen, Anders W.	*Overmontør*	Østlands-verkene
Lerum, Svein Ove	*Avd.ing.*	Breheim-verkene
Lian, Rune	*Fagarbeider*	Glomfjord-verkene
Løite, Øystein	*Stikningsformann*	AO-Ø
Melheim, Kjell	*Overmontør*	Breheim-verkene
Moen, Svein	*Materialforvalter*	Svartisen-anleggene
Nikolaisen, Sverre	*Driftsarbeider*	Innset-verkene
Nymoen, Aud	*Kontorsekretær*	OAF
Paulsen, Hans	*Avd.ing.*	Rana-verkene
Søvde, Kjell Inge	*Ingeniør*	Jostedal-anlegget
Vaaler, Gudbrand	*Avdelingsleder*	PG/Jostedal
Varberg, Anders O.	*Fagarbeider*	Vestlands-verkene

Tilsatt i ny stilling:

Delp, Leif Simon	*Overingeniør*	PBB
Engen, Otto	*Stasjonsleder*	Østlands-verkene
Hansen, Tina Fallangen	*Konsulent*	ØIK
Johnsen, Jens	*Skiftleder*	Glomfjord-verkene
Kjærvik, Norman	*Avd.ing.*	Breheim-verkene
Løken, Astrid	*Overingeniør*	DDT
Myrvang, Sissel	*Konsulent*	ØDP
Normann, Rolf	*Overingeniør*	Tokke-verkene
Pleym, Arne G.	*Driftsbestyrer*	Vestlands-verkene
Sagen, Gunvor	*Konsulent*	DSØ
Tvilde, Heine	*Kontorsjef*	OJB

Gått av med pensjon:

Abildgaard, Olaf	*Overingeniør*	DDB
Grave, Karly	*Driftsarbeider*	Østlands-verkene
Gullikstad, Magnus	*Overingeniør*	PB
Tufte, Anders	*Sjefingeniør*	PET

Sluttet:

Bangsund, Guri Rast	*Førstekonsulent*	DDO
Brekko, Gudmund	*Avd.ing*	DDT
Dahlen, Håvard	*Avd.ing.*	Tokke-verkene
Halset, Jens Kristian	*Overingeniør*	Jostedal-anlegget
Herheim, Marianne	*Kontorfullmektig*	Vestlands-verkene
Indseth, Hege	*Driftsarbeider*	Innset-verkene
Iversen, Gunnar	*Overingeniør*	DSØ
Knapstad, Erling	*Overingeniør*	Svartisen-anleggene
Kristiansen, Charles	*Avd.ing.*	Alta-anlegget
Kvarv, Per Olav	*Overingeniør*	Svartisen-anleggene
Larsen, Ruth	*Førstekontorfullm.*	Østlands-verkene
Lauvrak, Ingrid J.	*Avd.ing.*	PKG
Madsen, Bjørn Arvid	*Avd.ing.*	Jostedal-anlegget
Michelsen, Knut	*Førstekontorfullm.*	OAF
Nilsen, Bjørn Trygve	*Kontorsjef*	OJB
Nymo, Harald	*Fagarbeider*	Rana-verkene
Roghell, Steinar	*Avd.ing.*	DTT
Schaulund, Brita	*Overingeniør*	PBB
Skjeset, Gunnar	*Overingeniør*	DDB
Søndenå, Ordin	*Overingeniør*	Ulla-Førre-anleggene
Thomassen, Siv Karin	*Kontorsekretær*	DD
Tuft, Rune Fanastølen	*Konsulent*	PGE

Dødsfall:

Berg, Ole	*Montasjeleder*	Østlands-overf.

Rolf Røsok in memoriam

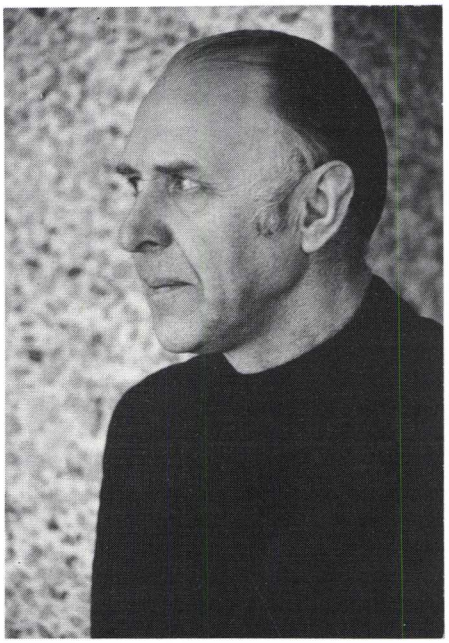

Tirsdag den 12. juli i år fikk vi den triste beskjeden at Rolfs kamp mot sykdommen ikke hadde nyttet, og at han var gått bort samme morgen.

Ved Rolfs bortgang har Norsk Tjenestemannslag mistet en tillitsvalgt som gjennom nesten 30 år har satt sitt preg på utviklingen innen vår organisasjon. Med sin interesse for enkeltindividet og for å hjelpe de svakeste og med sitt ønske om å skape gode forhold på arbeidsplassen, ble han raskt engasjert i dette arbeidet i NVE. Det ble naturlig for ham å kanalisere dette gjennom NTL.

Rolf, som også alltid har vært sterkt politisk engasjert, viste raskt sin evne som en dyktig talsmann for de ansatte, og han ble valgt til leder av vår lokale avdeling allerede i 1959. Dette vervet innehadde han uavbrutt frem til 1970.

Han har også senere vært både leder og nestleder for avdelingen i perioder.

Med sine kunnskaper og erfaringer ble Rolf et støttepunkt og en kunnskapskilde som andre tillitsvalgte kunne øse av. Hans evne til å fange opp signaler fra «grasrota» medførte at hans standpunkt, råd og veiledning ble respektert og tatt hensyn til også fra administrasjonens side.

I NVEs hovedstyre satt han i mange år som representant for de ansatte, hvor han uredd, men saklig satte sitt preg på resultatene.

Rolf engasjerte seg også sterkt i det sentrale organisasjonsarbeidet og ble gjennom flere perioder vår representant i Sentraladministrasjonens Tjenestemannslag, og han deltok aktivt i Stedsstyret for Oslo og omland, som arbeidet for aktiviteter på tvers av foreningsgrensene.

Vi hadde ønsket at Rolf skulle få en lang og aktiv pensjonisttilværelse, og at han fortsatt kunne ha deltatt i det arbeid som han var så sterkt engasjert i og som han trodde på. Men slik ble det dessverre ikke.

Rolf vil bli savnet og husket av oss for sitt pågangsmot, sin ærlighet og viljen til å finne positive løsninger.

Mens våre tanker går til familien, vil vi takke Rolf for det store arbeidet han har lagt ned i vår organisasjon og for at han gjennom dette har skapt et godt grunnlag for det videre arbeid.

Vi lyser fred over Rolfs minne.

Geir Taaje

Aaars, Øystein
r. 220

Returadresse: Fossekallen
Postboks 5091 Maj
0301 Oslo 3